

Bârîka-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan çıkar

Kocaeli buradan nereye gider?

Güven Sak

21.05.2025

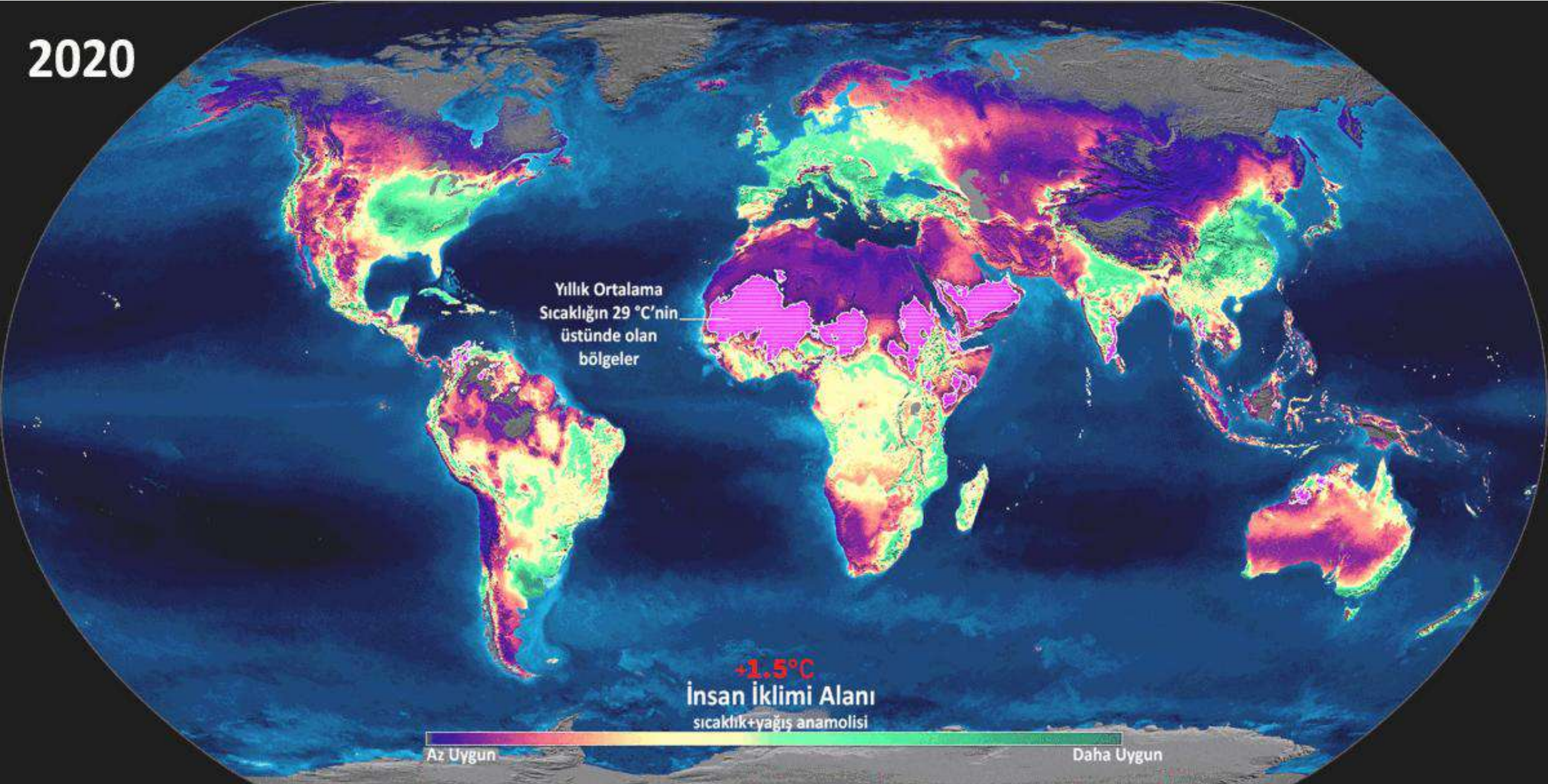
Çerçeve

- Dünya alıştığımız dünya olmaktan çıkıyor
  - **Küreselleşmenin başarısı iklim değişikliği ve Trump'ı getirdi**
  - Bu bir teknoloji yarışı süreci....
- Türkiye ürün ve pazar çeşitliliği açısından Çin ve Hindistan ile kıyaslanabilecek bir sanayi ülkesi oldu
  - Yine bir istikrar arayışı süreci: Bu kez neden farklı?
    - Sermaye yoğun dönüşüm sürecinde istikrar arayışı
    - Ezberimiz bozuldu: Artan Çin rekabeti ne getirir?
  - Türkiye buradan nereye gider?
    - Ürün ve teknoloji odaklı yeni sanayi politikası
    - Yarışta geride kalmamak lazım
- Bir sanayi merkezi olarak Kocaeli'ne ne görev düşer?
  - Sanayimizin teknolojik dönüşümü nasıl olur?
  - Yüksek teknoloji ihracat nasıl artar?
  - İklim Kanunu neden önemli?

İklim değışikliğı gündemi ile birlikte yeni teknoloji ve malzeme arayışı öne çıktı

- Sanayi politikası gündemi teknoloji politikaları odağıyla geri geldi
  - **Teknoloji yarışı derinleşiyor: ABD ve Çin karşısında AB yarışa geri dönmek istiyor**
  - Avrupa Yeşil Mutabakatı, AB'nin hem dekarbonizasyon hem de teknoloji yarışına geri dönmek için yeni sanayi politikası
- Son 30 yılda Türkiye küresel değer zincirlerinin önemli bir parçası haline geldi fakat yüksek teknolojili ihracat payı değışmedi
  - İhracat sepetindeki çeşitlenme, yüksek teknolojili ve katma değerli ürünlerle gerçekleşmedi
  - **Beşeri sermaye, bilimsel araştırma ve destekler, özel sektör Ar-Ge'sine ve yeni ihracat ürünlerine dönüşemiyor**
- Türkiye'de teknoloji odaklı yeni sanayi politikası gündemi üzerine, bu kez ülke koşullarına özgü bir yaklaşımla düşünmenin tam zamanı
  - AB, teknoloji yarışında tek başına rekabet edemez ve tek başına karbonsuzlaşamaz
  - **AB-Türkiye üzerine teknoloji ve rekabet gücü odağıyla yeniden düşünmek: Gümrük Birliği Modernizasyonu'nun ötesinde bir işbirliği çerçevesi?**

2020

Irak Kalkınma Yolu ve Suriye'nin yeniden yapılanması

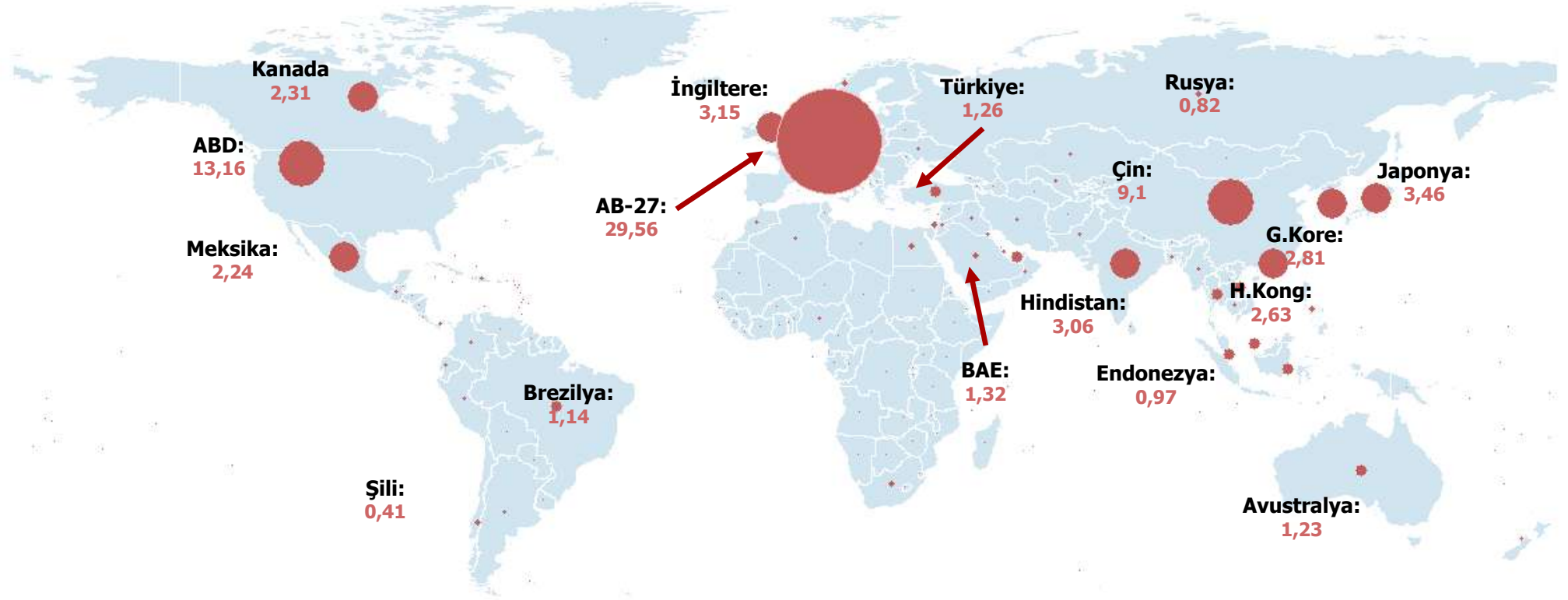
Rusya'nın
zayıflaması
dengeleri deęiřtirdi

AB hala dünyanın en büyük pazarı

Yeşil mutabakat kapsamında batı değer zincirine entegre olmak kritik öneme sahip

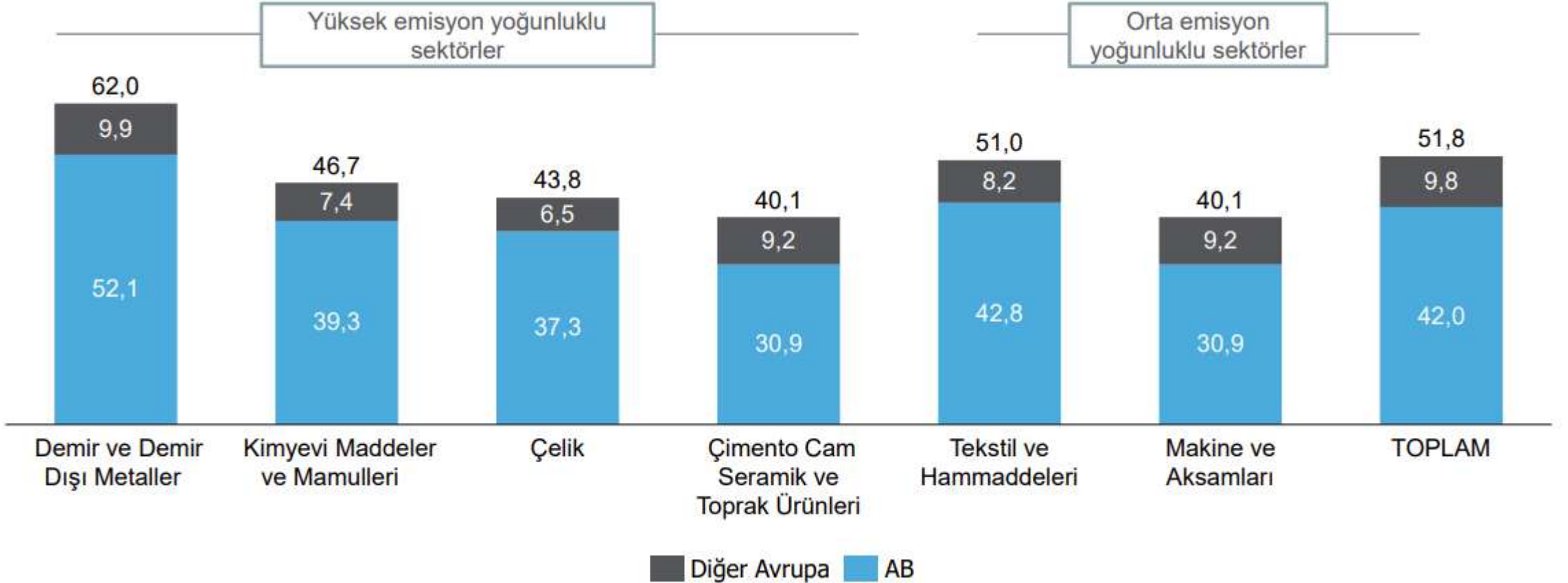
Ülkelerin küresel ithalat içindeki payları, %, 2022

SKDM yakın zamanda yürürlüğe giriyor

Avrupa'ya yapılan ihracatta emisyon yoğunluklu ürünler ülkenin toplam ihracatının %15'i

Yüksek ve orta emisyon yoğunluğu olan sektörlerdeki ihracatımızda Avrupa'nın payı, %, 2022

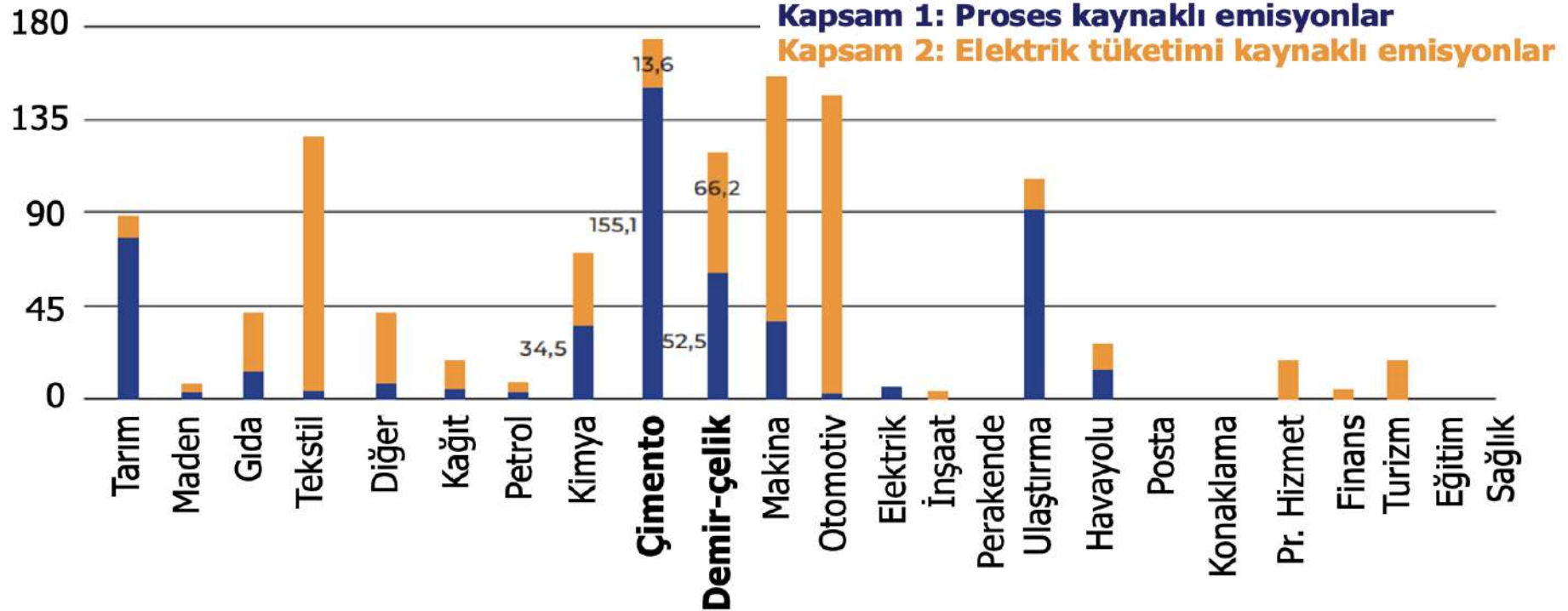
Türkiye ihracatının maruz kalabileceği toplam karbon maliyeti

AB'nin yeşil ekonomik dönüşümüne uyumlu tedbirlerin öngörüldüğü senaryoda...

GSYH: %5,7 ve %6,6 büyüme, **Emisyon oranları:** %16,5 ve %15 azalma

Türkiye'nin karbon maliyeti, milyon Avro, 2018

Ton başına vergi (EUA) 30 Avro olsa toplam maliyet 1085 milyon Avro
Ton başına vergi (EUA) 50 Avro olsa toplam maliyet 1809 milyon Avro

Örnek: 10 ton çelik

Emisyon
yoğunluğu
(hesaplanmış veya
standartlaştırılmış
değerler).
örn. 1,85 (çelik)

İthalat için,
malların
ağırlığı
örneğin 10
tondur.

CBAM
Sertifikasyon
fiyatı,
Örn. 100
Euro

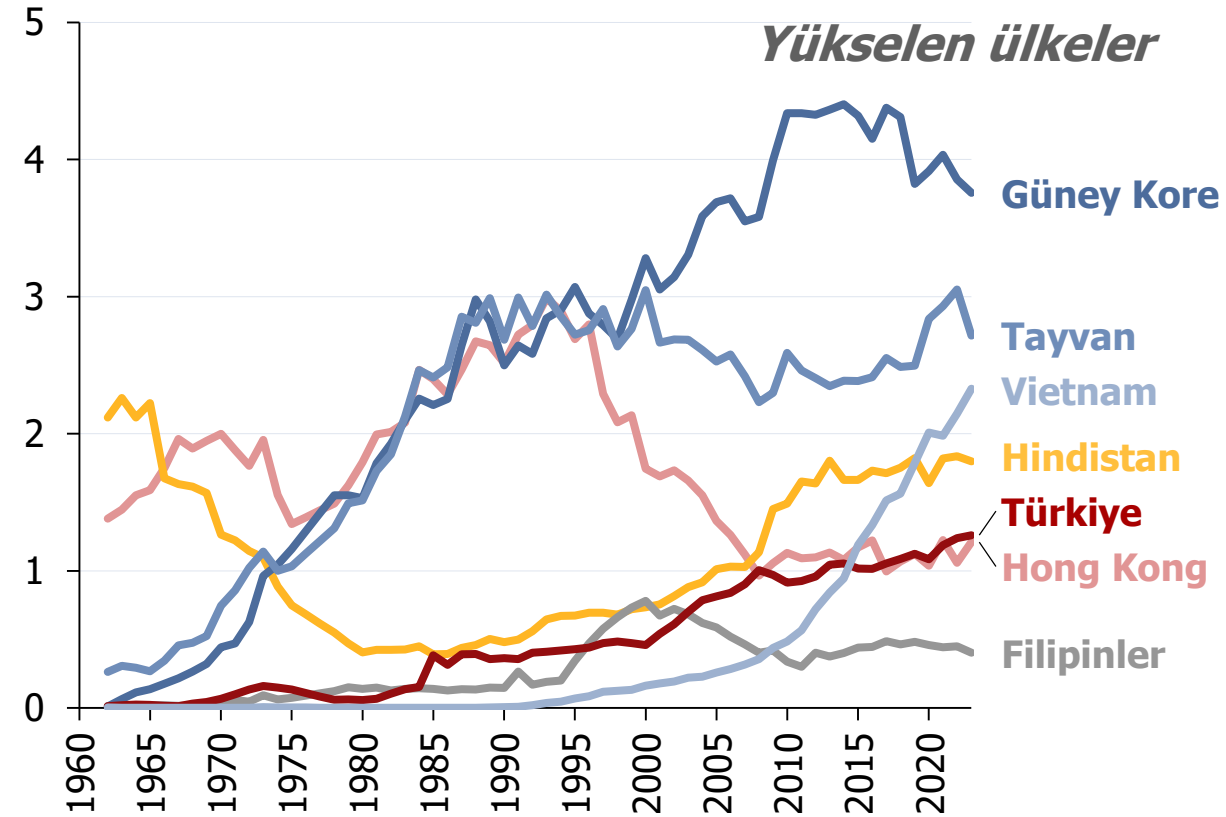
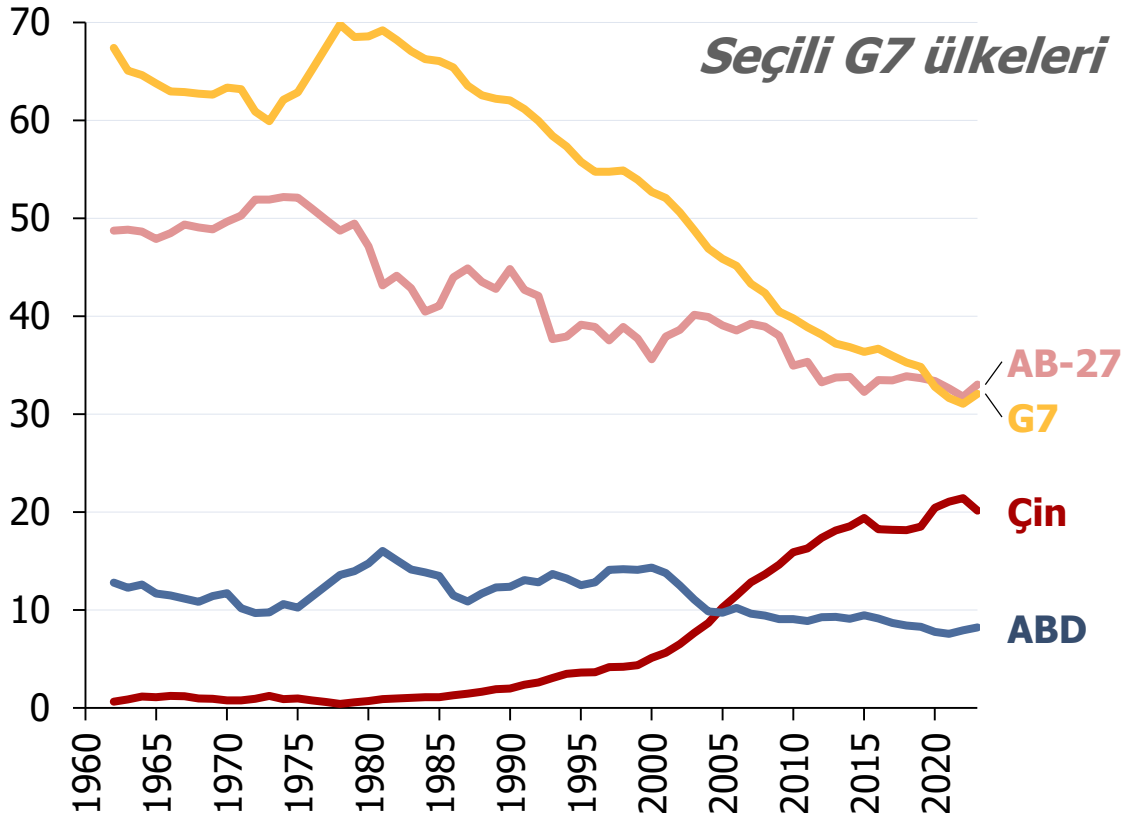

1.850 Avro şu
anlama
gelmektedir: 500
EUR/t = 5000
EUR'da..... çeliğin
ton başına ithalat
fiyatı 1.850 ila
6.850 Euro
arasında
artmaktadır

Uzun vadede CBAM, geleneksel üretim maliyetini ton çelik başına yaklaşık 200 Avro, ton ahşap başına 500 Avro veya ton alüminyum başına 1000 Avro artıracaktır.

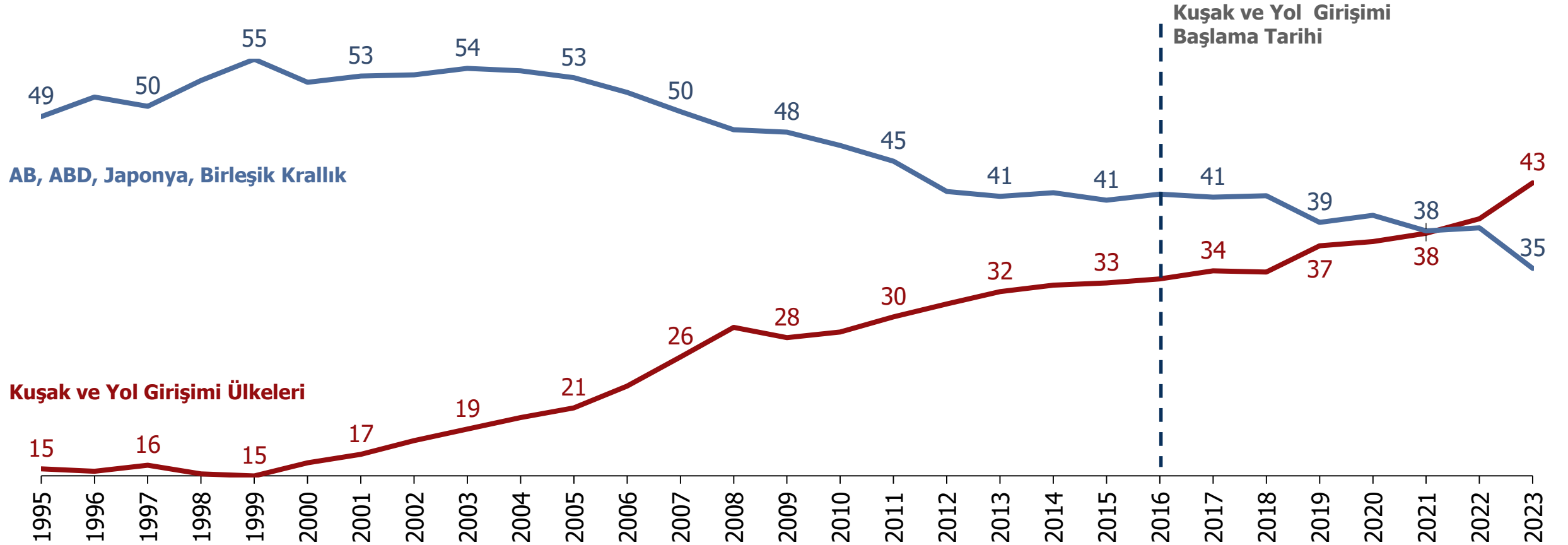
Küreselleşme sürecinin başarıya ulaşmasının sonucu olarak gelişmiş ülkelerde ki imalat sanayi yükselen pazarlara kaydı

Ülkelerin Dünya imalat sanayi ihracatından aldığı pay, %, 1962-2023

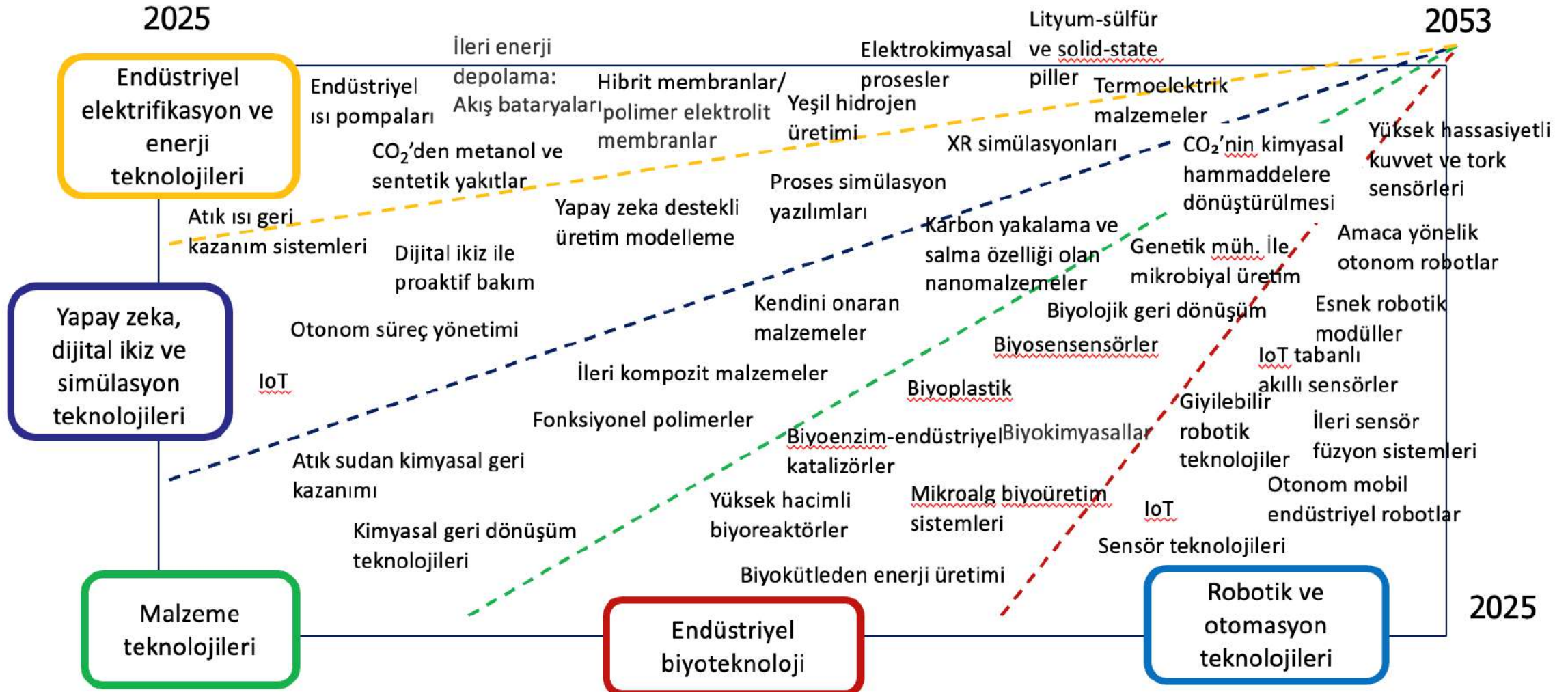

Çin, ticaret rotasını Kuşak ve Yol ülkelerine kaydırması sayesinde bugün küresel belirsizliklere karşı daha dirençli

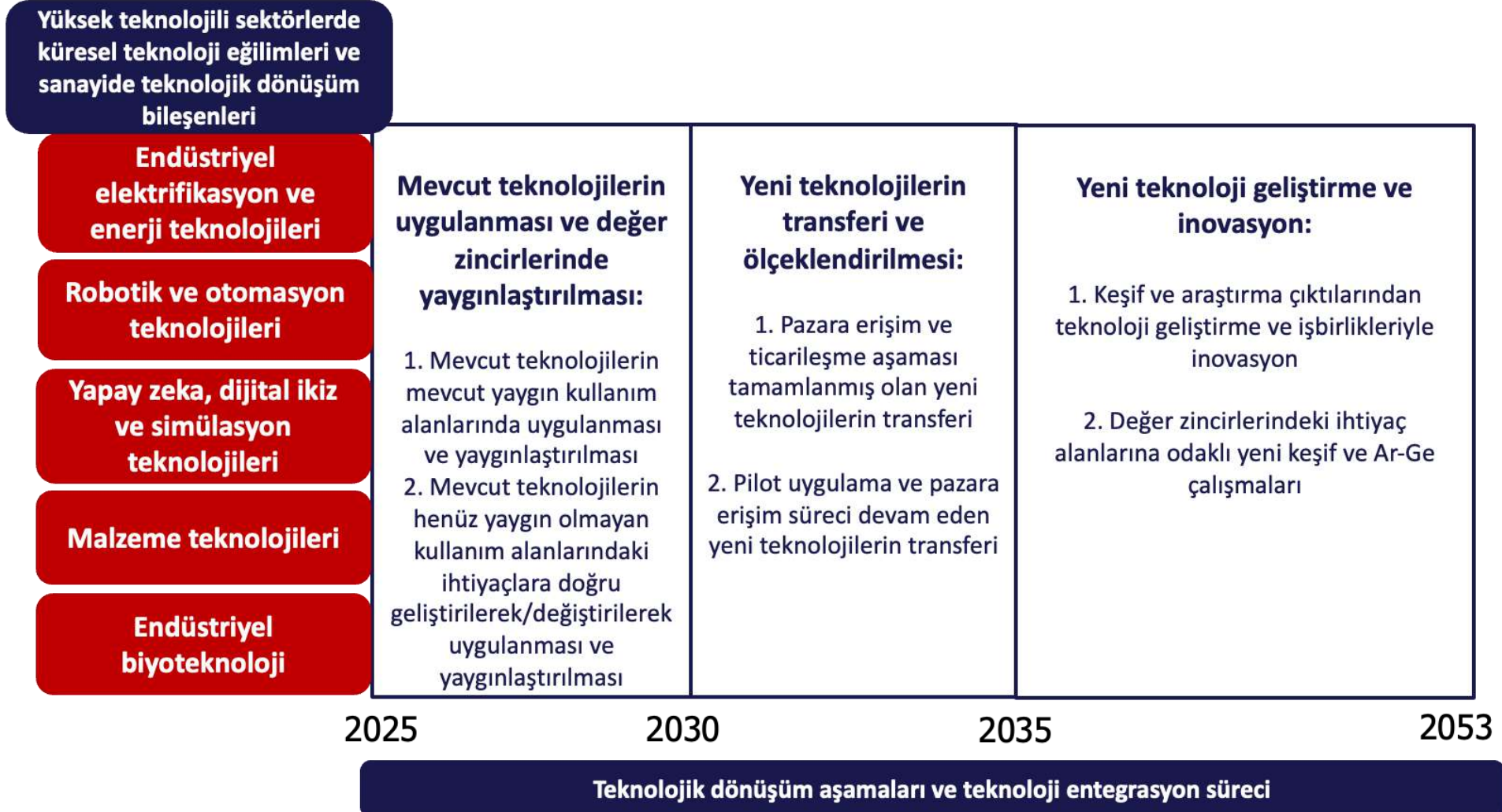
Çin'in toplam ihracatında BRI ülkelerinin ve gelişmiş ekonomilerin payı, %, 1995-2023

Yüksek teknolojili sektörlerde küresel teknoloji eğilimlerini 5 teknoloji alanında toplamak ve teknoloji hazırlık seviyelerine göre değerlendirmek mümkün

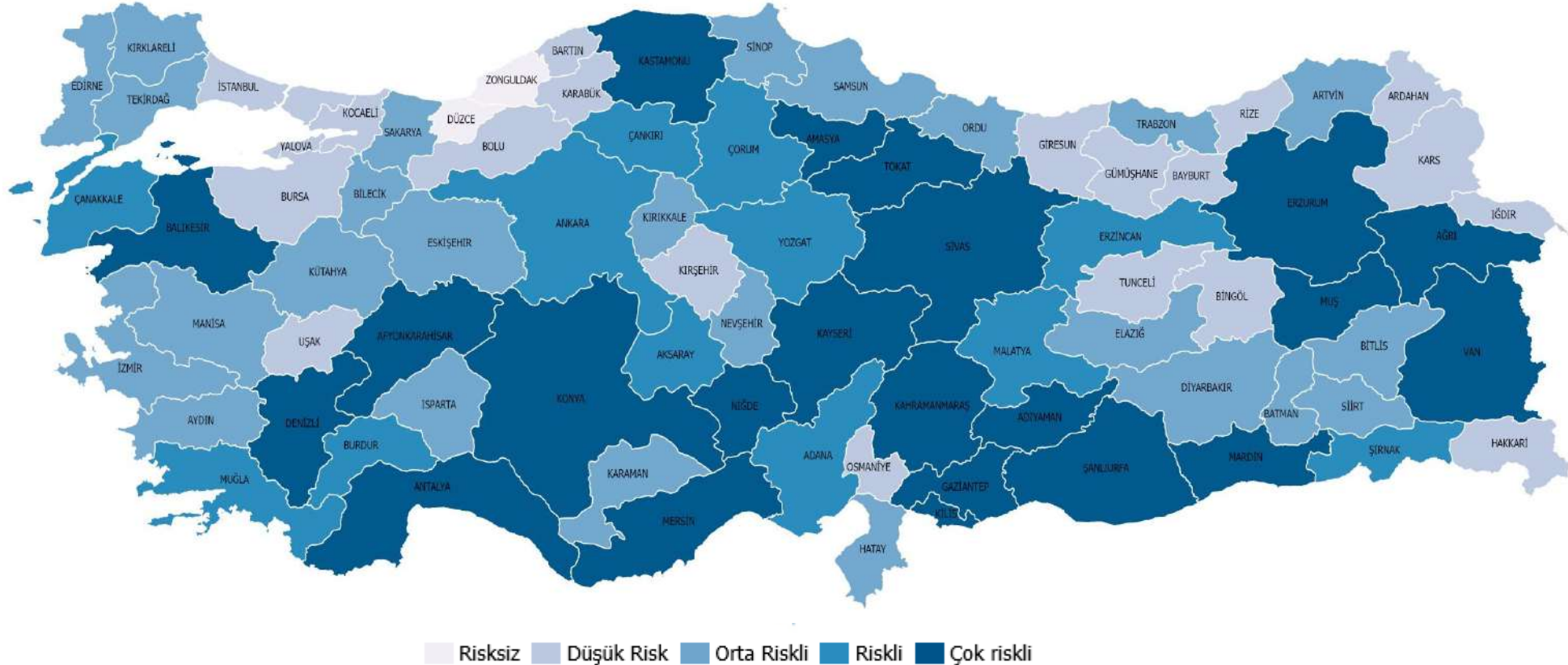

Yüksek teknoloji sektörlerin de yapısını değiştiren yeni teknolojiler, farklı aşamalarda farklı kabiliyetler ve araçlar gerektiriyor

Kocaeli iklim kırılganlığında düşük riske sahip

Türkiye İklim Kırılganlık Haritası

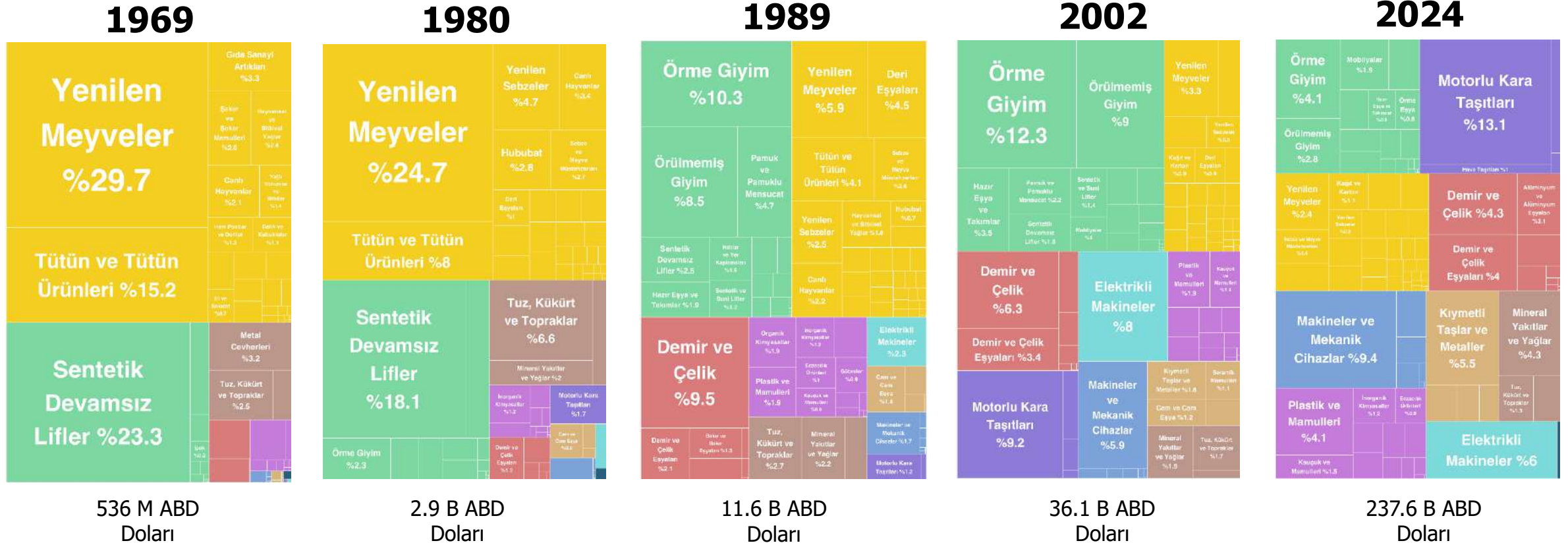

Risksiz Düşük Risk Orta Riskli Riskli Çok riskli

Türkiye'nin üretim sepeti artık daha çeşitli

2024'te, makine, taşıt, elektronik ve kimyasal ürün ihracatı toplam ihracatın %44'ünü oluşturmakta

Türkiye'nin sektörlere göre ihracat kompozisyonu

Türkiye'nin ticaret ortakları da artık daha çeşitli

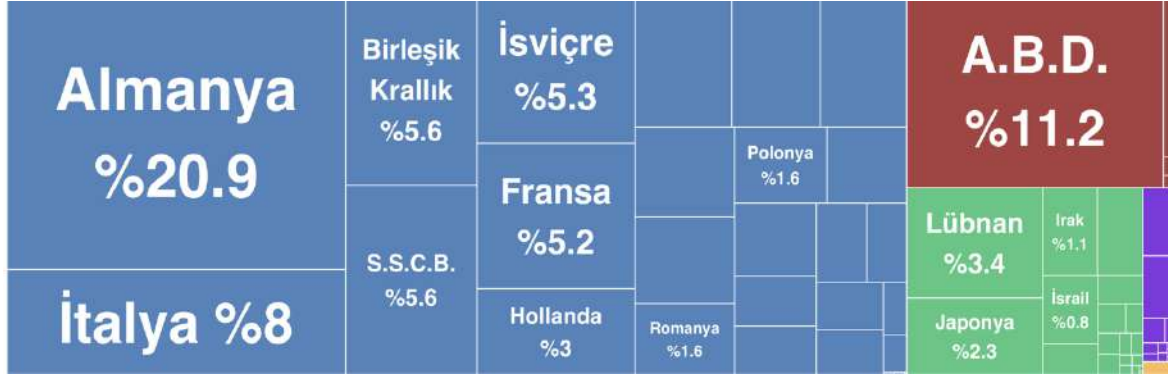
AB, ABD, Çin ve Rusya bunların başlıcaları

Türkiye'nin ülkelere göre ihracat kompozisyonu

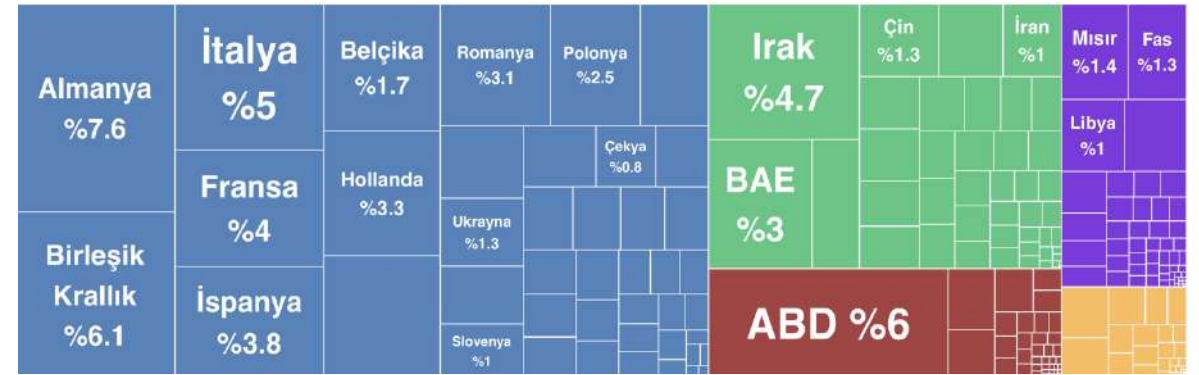
1969

2024

İhracat

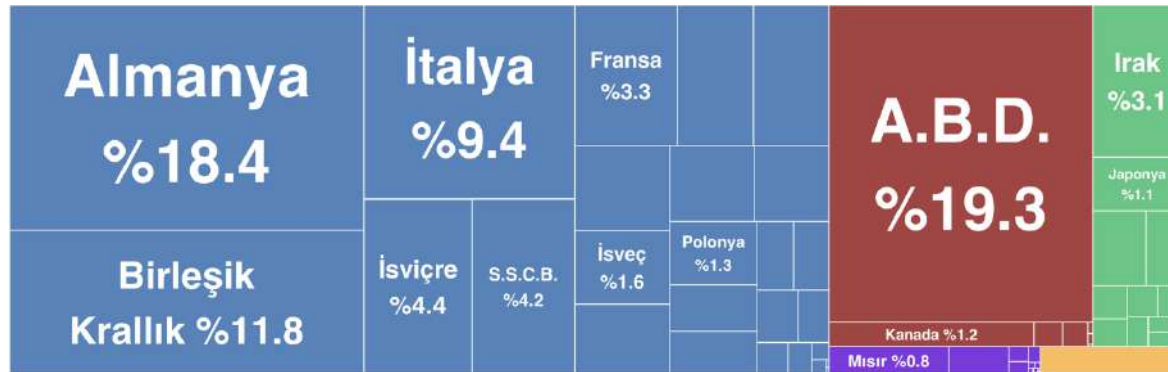

536 M ABD Doları

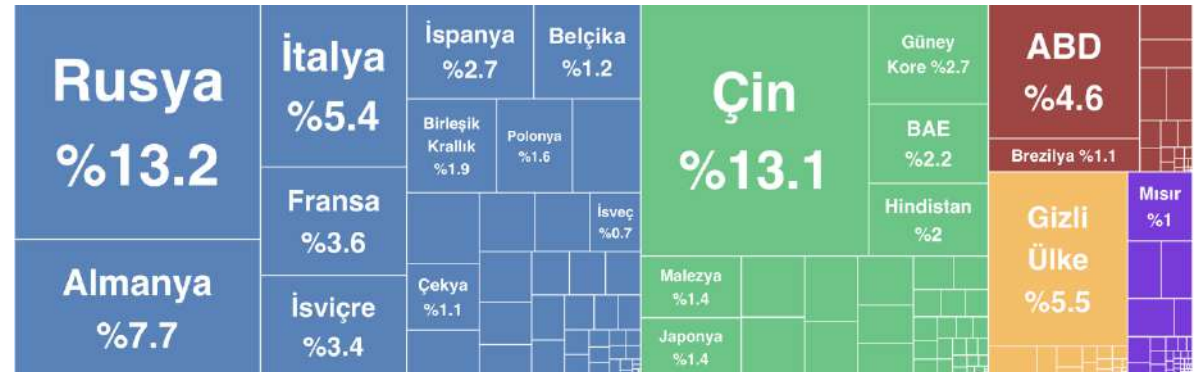

242 B ABD Doları

İthalat

801 M ABD Doları

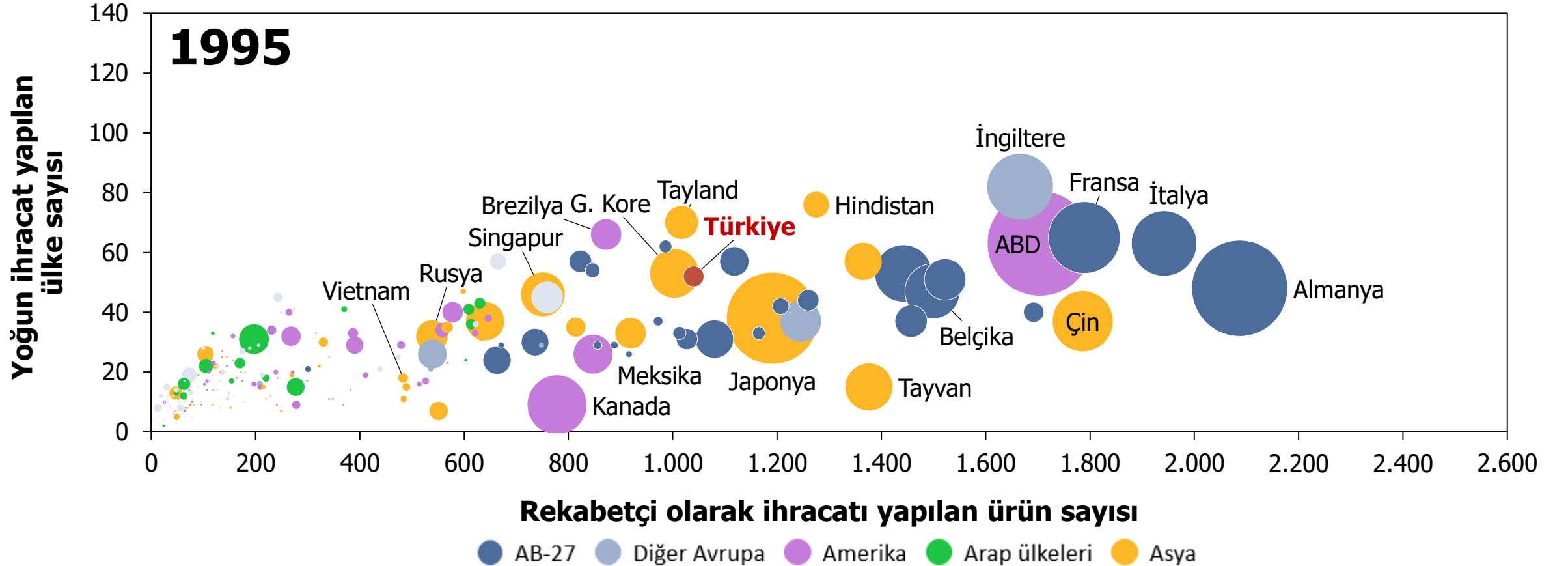

325 B ABD Doları

Türkiye'ye bir de buradan bakalım

Türkiye, sınırlı ürün sayısı ve sınırlı sayıda pazara erişebilen ülkeler arasındaydı

Küresel rekabetçiliğin görünümü - 1

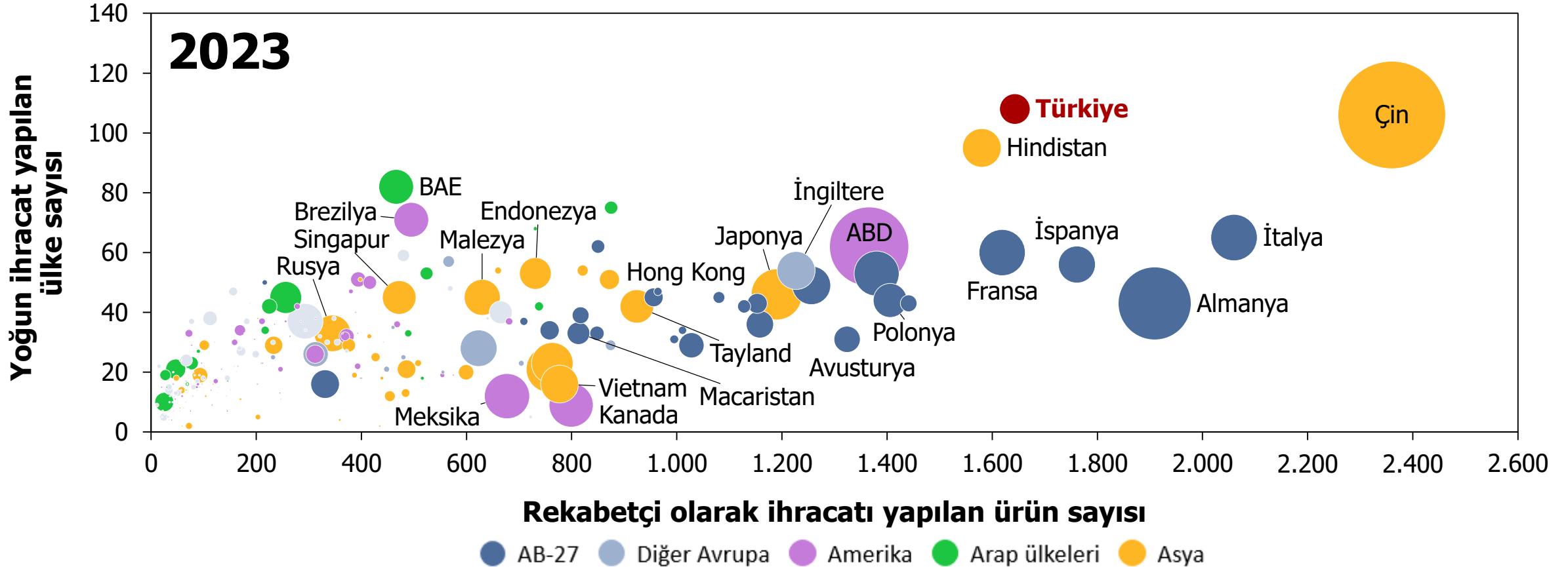
Not: Daire alanları ülkenin ihracat hacimlerini temsil etmektedir.

Kaynak: CEPII BACI

Türkiye artık dünyada en çok pazara ulaşabilen ülke

Bir sonraki adım akıllı politikalarla özelleşme olmalı

Küresel rekabetçiliğin görünümü - 2

Not: Daire alanları ülkenin ihracat hacimlerini temsil etmektedir.

Kaynak: CEPII BACI

Türkiye ihracat sepetini çeşitlendirmiş olsa da, bu ürünlerin niteliği ve yarattığı ihracat değeri düşük

Ülke	Yeni Ürün	Kişi Başına ABD Doları	Toplam değer (milyon ABD doları)
Vietnam	41	\$ 1,490.00	\$ 145.00
Güney Kore	19	\$ 680.00	\$ 35.20
Polonya	36	\$ 366.00	\$ 13.80
Malezya	27	\$ 408.00	\$ 13.70
Türkiye	25	\$ 46.00	\$ 3.93
Çekya	12	\$ 319.00	\$ 3.35
Bulgaristan	55	\$ 425.00	\$ 2.92
Macaristan	18	\$ 125.00	\$ 1.22

Vietnam

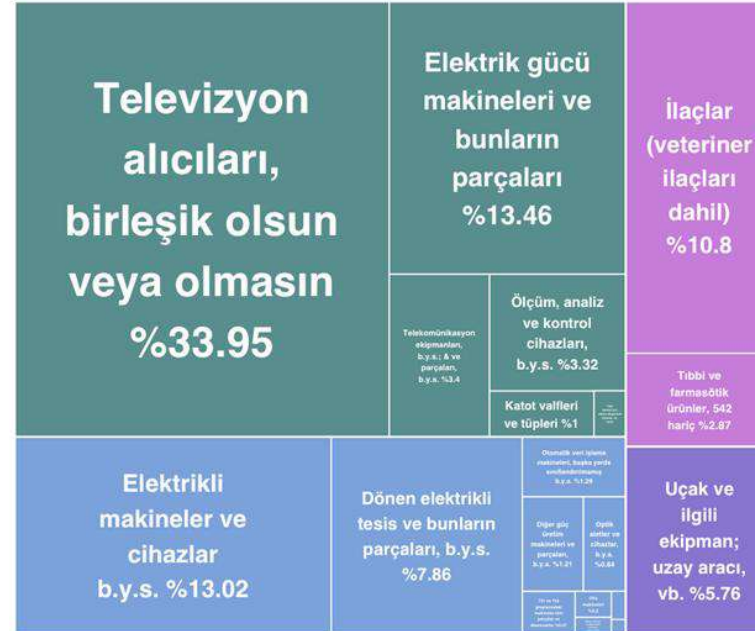
Türkiye'nin yüksek teknolojili ihracat sepeti nasıl değişti?

Türkiye'nin yüksek teknolojili ihracatının sektörel dağılımı, 1995-2010-2022

1995

2010

2022

Elektronik Makine Kimyasallar Taşıtlar

Peki Polonya ve Vietnam?

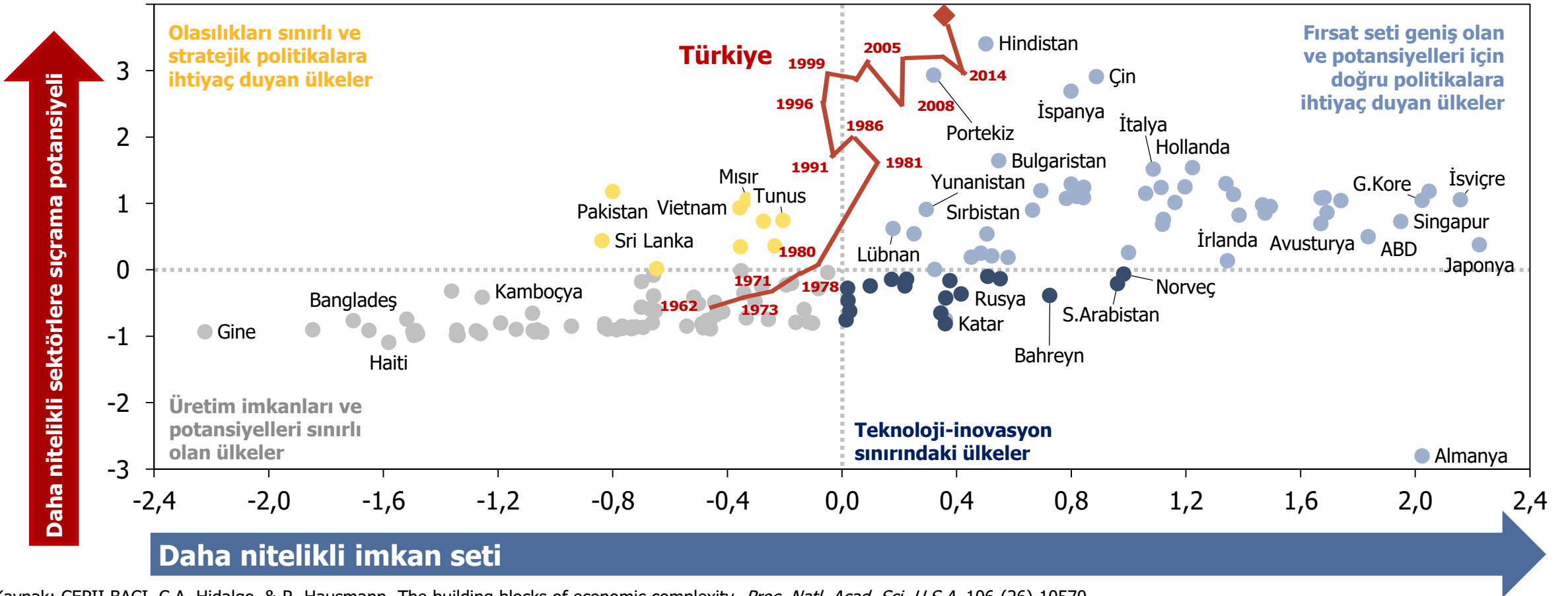
Seçili ülkelerde yüksek teknolojili ihracatın sektörel dağılımı, 2022

Türkiye, son 60 yılda önemli bir potansiyel biriktirdi

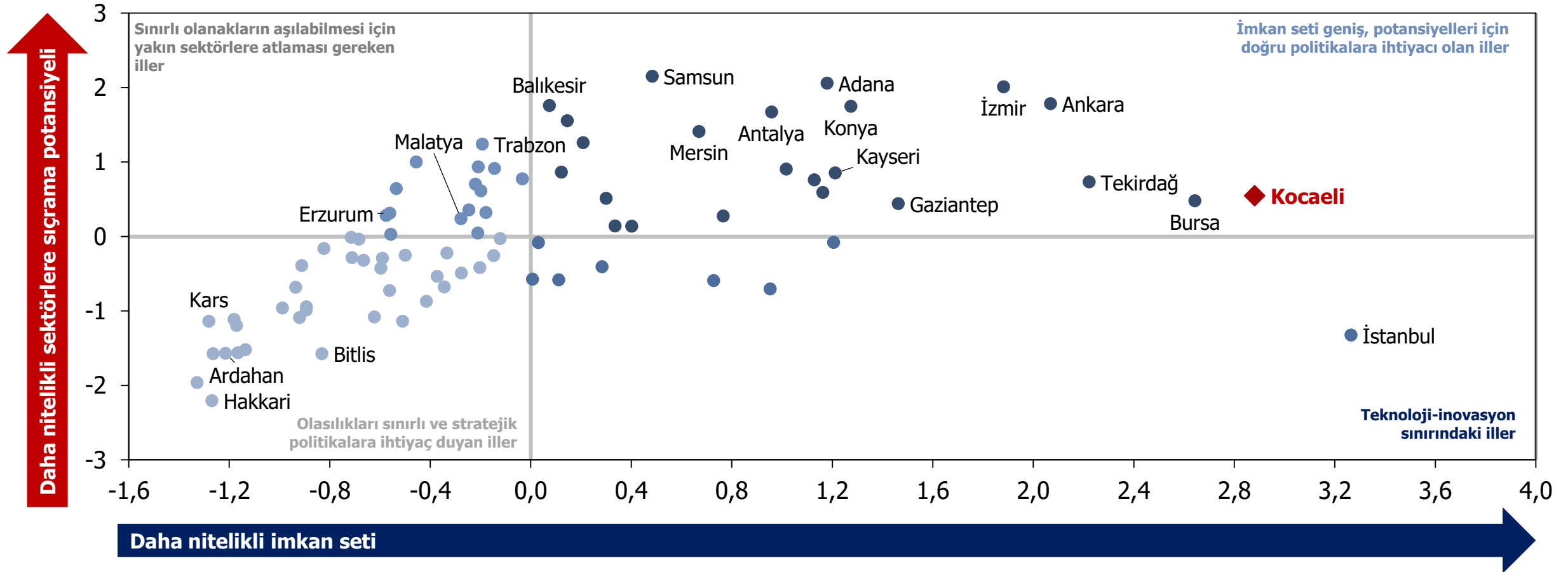
2021 yılı itibarıyla Ekonomik Karmaşıklık Endeksi'nde 55. sıraya ulaştı

Ülkelerin ekonomik kompleksite seviyeleri ve potansiyelleri, 2023

Kocaeli yeni sanayi politikası çerçevesi için pilot olabilir

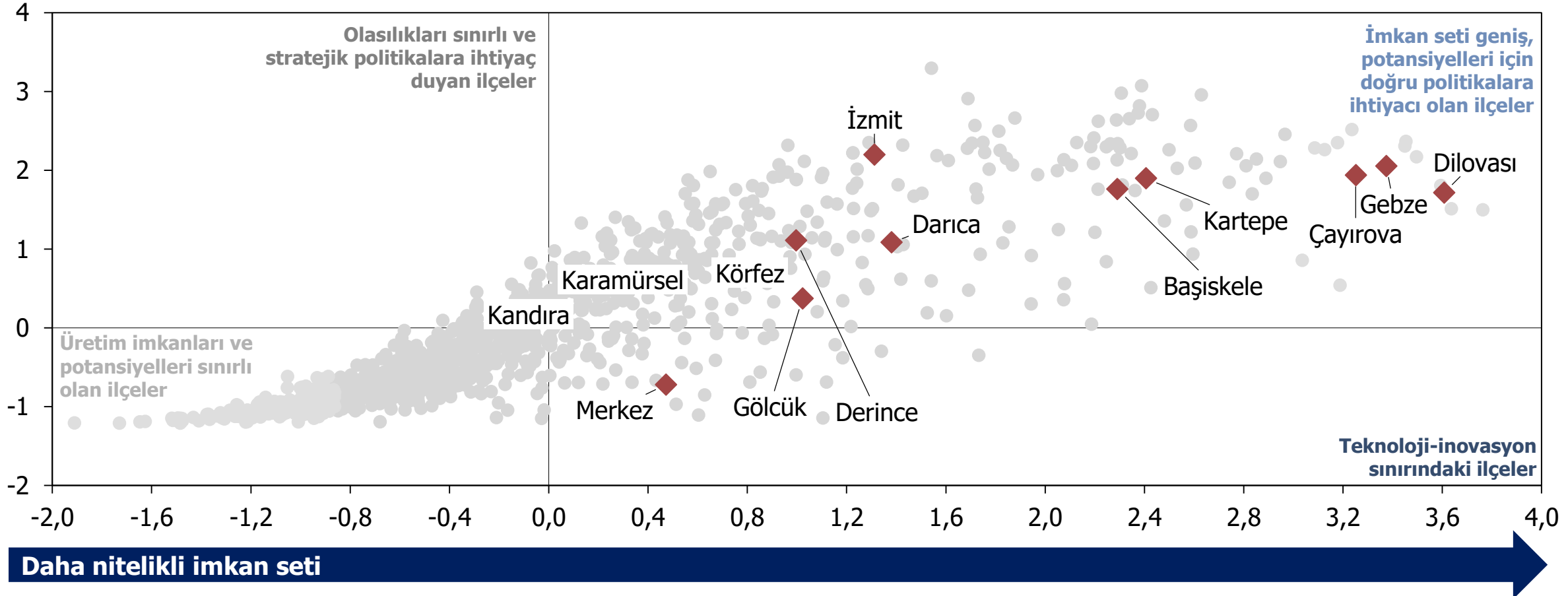
İllerin rekabet gücü seviyeleri ve potansiyelleri

Her ilçenin rekabet gücü ve potansiyeli farklı

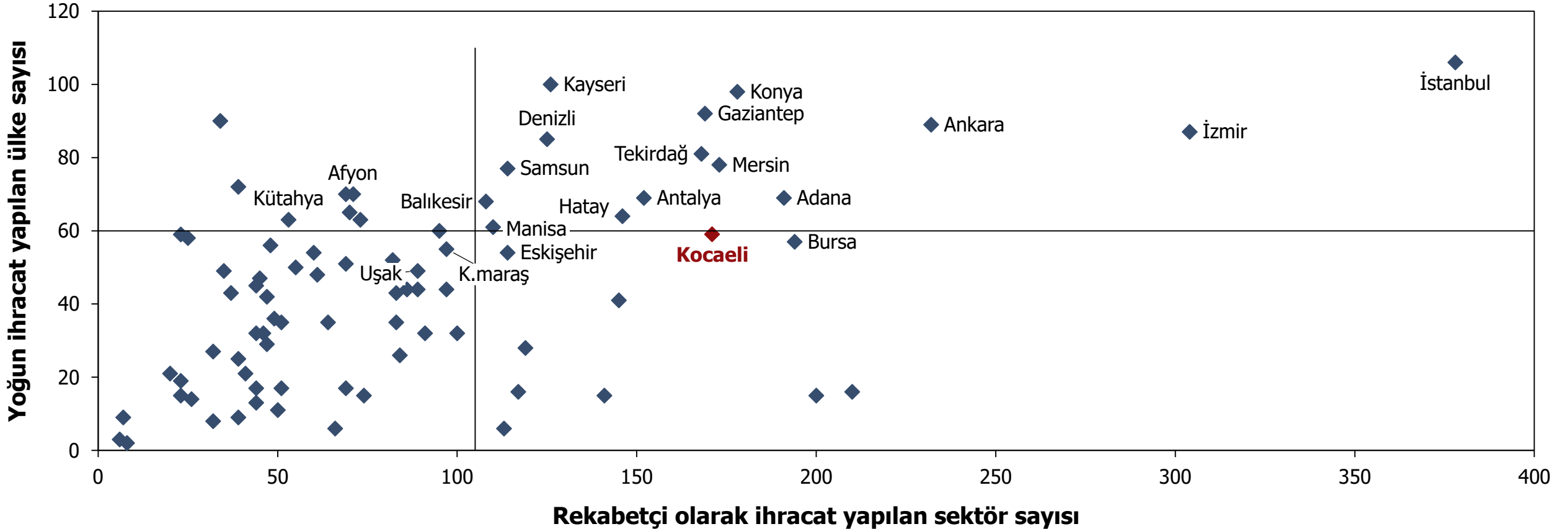
Önemli olan İlçelerin potansiyellerine göre imkan setlerini geliştirmek

İlçelerin rekabet gücü seviyeleri ve potansiyelleri

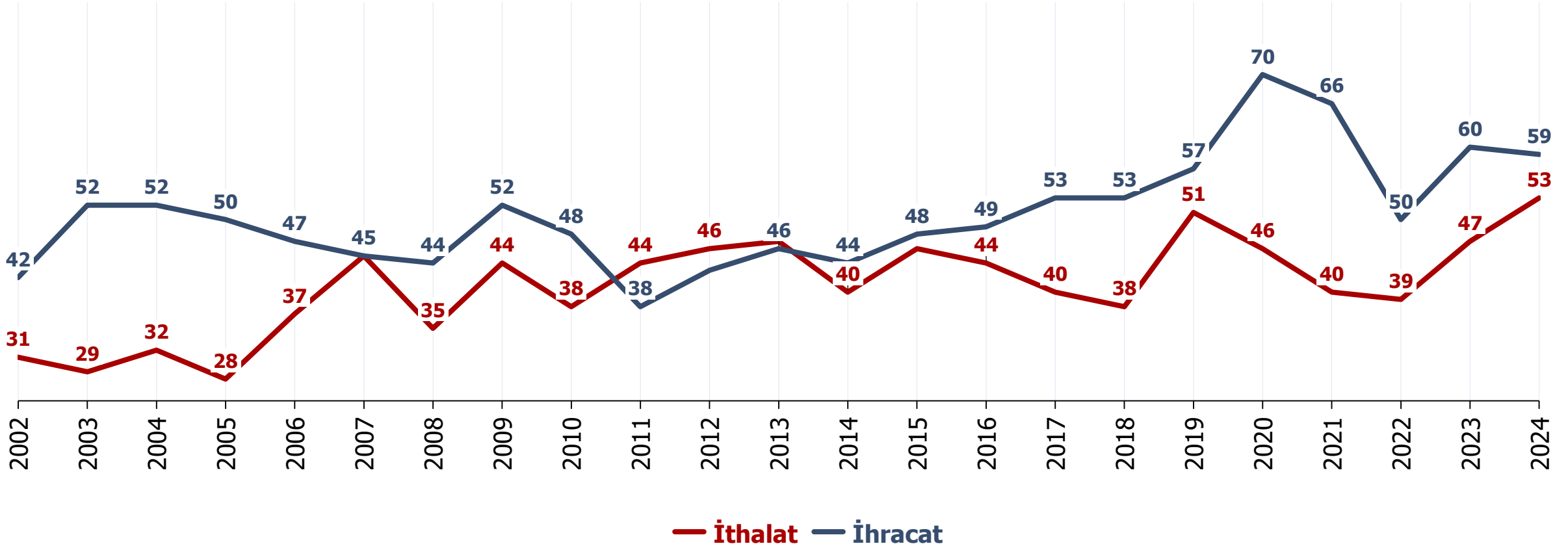
Kocaeli rekabetçi olduğu sektör sayısında Türkiye ortalamasına yakın, yoğunlaştığı ürün sayısında ise ortalamanın üzerinde yer alıyor

İl bazında rekabetçiliğin görünümü

Kocaeli'nin rekabetçi ihracat ve yoğun ithalat yaptığı ülke sayısı benzer seyretmekte

Kocaeli'nin rekabetçi ihracat ve yoğun ithalat yaptığı ülke sayısı, 2002-2024

Dünyada teknoloji yarışı derinleşirken, Türkiye sanayisinde ne değişti, ne değişmedi?

■ Türkiye sanayisi son 30 yılda nasıl değişti?

- Türkiye sanayisinin küresel değer zincirleriyle bağı güçlendi
- İhracat sepeti çeşitlendi, ticaret partnerlerinin sayısı arttı

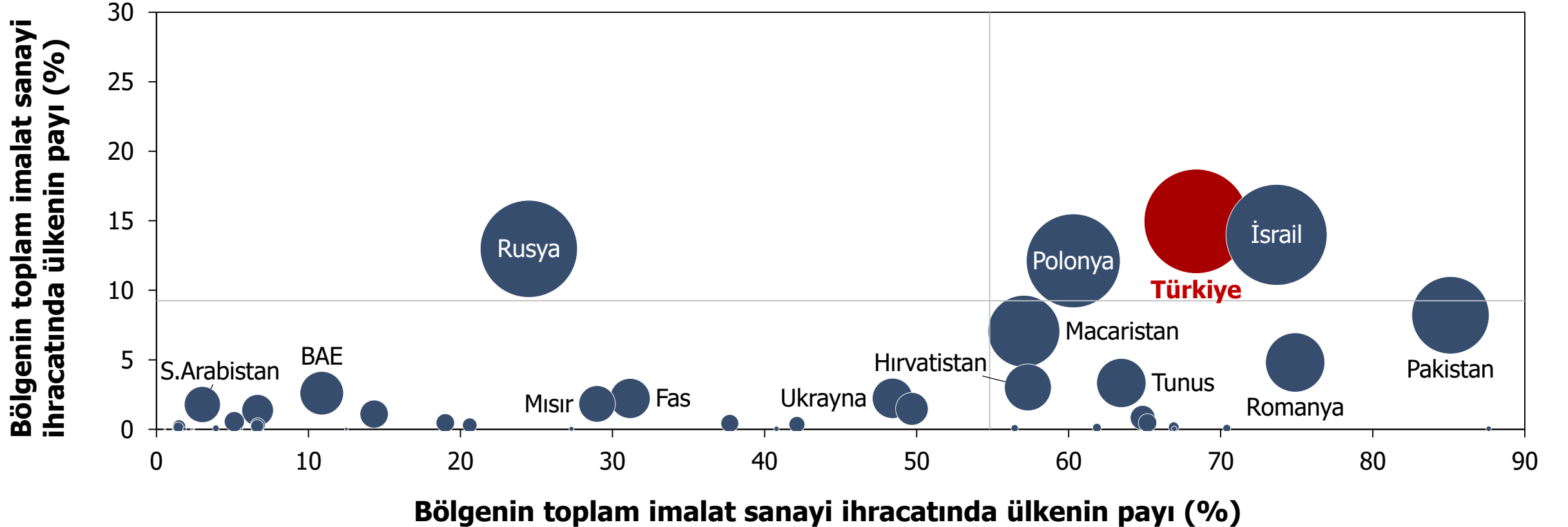
■ Türkiye sanayisinde son 30 yılda ne değişmedi?

- Orta-yüksek gelir grubundan yüksek gelir grubuna geçemedi
- İhracatta yüksek teknoloji payı artmadı, teknolojik dönüşüm gerçekleşmedi
- Sanayi ve teknoloji ekosistemi tek bölgeye sıkışmış olarak kaldı
- Teknolojik ilerlemeye ve inovasyona katkı veren işlevsel bir teknoloji ekosistemi ortaya çıkmadı

Türkiye, imalat sanayi ihracatında öne çıkıyordu

Rusya ise düşük imalat oranına rağmen bölge toplamında en yüksek paya sahipti

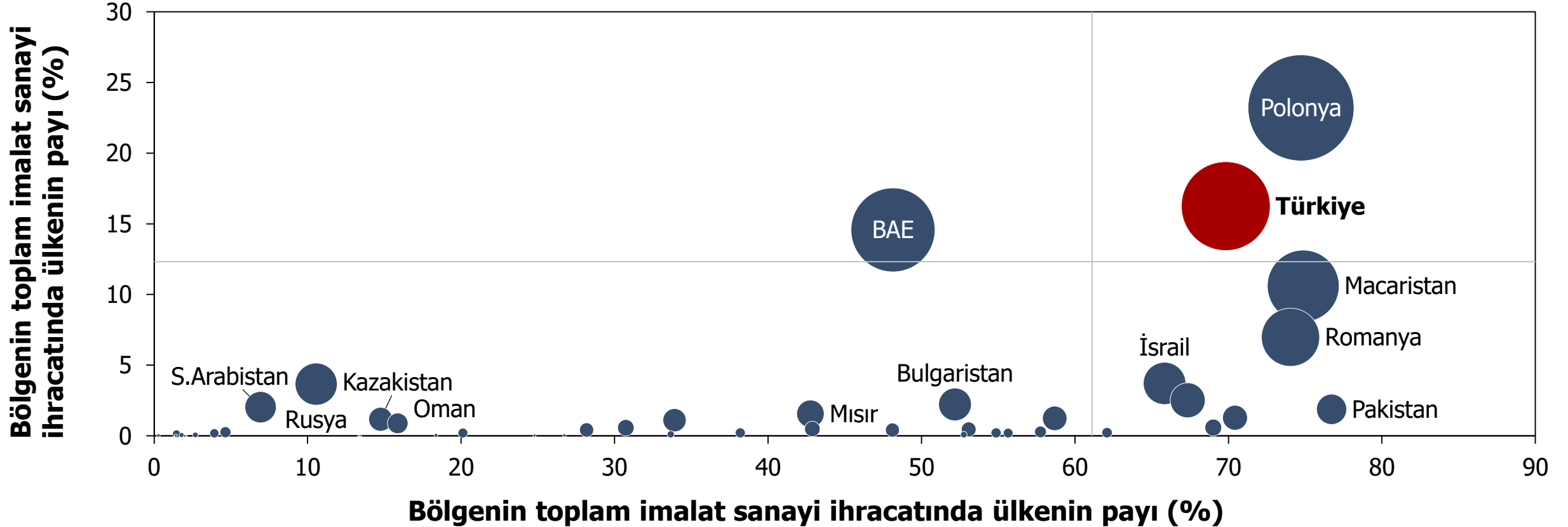
Ülkelerin ihracatında imalat sanayilerinin payı, %, 1993

2023'te Polonya ve Türkiye, imalat sanayi ihracatında lider konuma geldi

Rusya ise bir körfez ülkesi haline geldi

Ülkelerin ihracatında imalat sanayilerinin payı, %, 2023

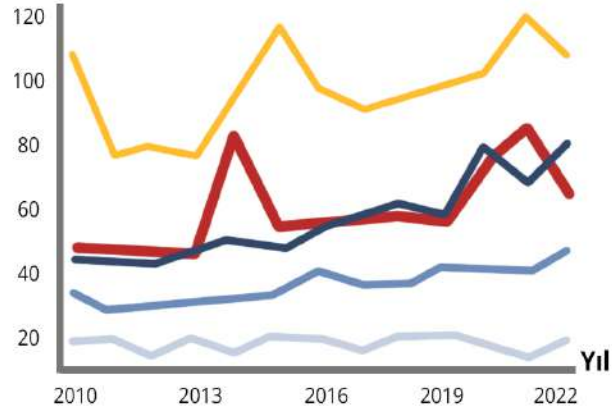

Yüksek teknolojili şirketlerimizdeki verimlilik artışı dikkat çekici ve yüksek teknolojide küçük ve orta ölçekli firmalar arasındaki verimlilik farkı kapanıyor

Türkiye sanayisinde teknoloji sınıflaması ve firma ölçeğine göre verimlilik eğilimleri, 2010-2022

Düşük

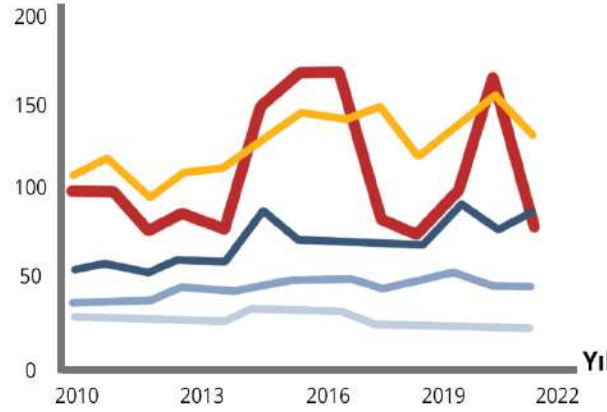
Verimlilik (Çalışan başına katma değer)

Ortalama Büyük
Orta Küçük
Mikro

Orta-Düşük

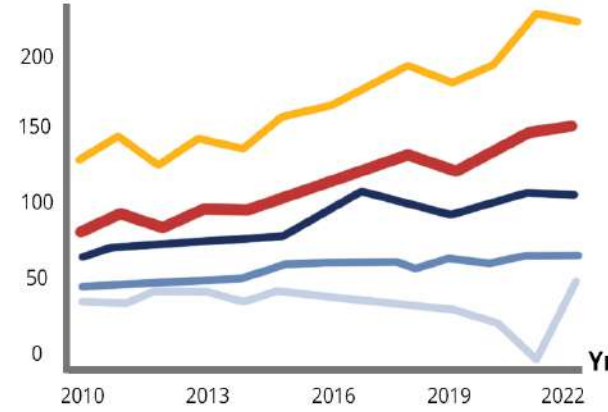
Verimlilik (Çalışan başına katma değer)

Ortalama Büyük
Orta Küçük
Mikro

Orta-Yüksek

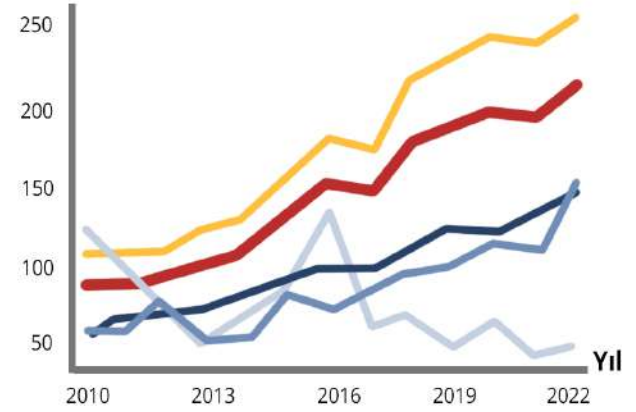
Verimlilik (Çalışan başına katma değer)

Ortalama Büyük
Orta Küçük
Mikro

Yüksek

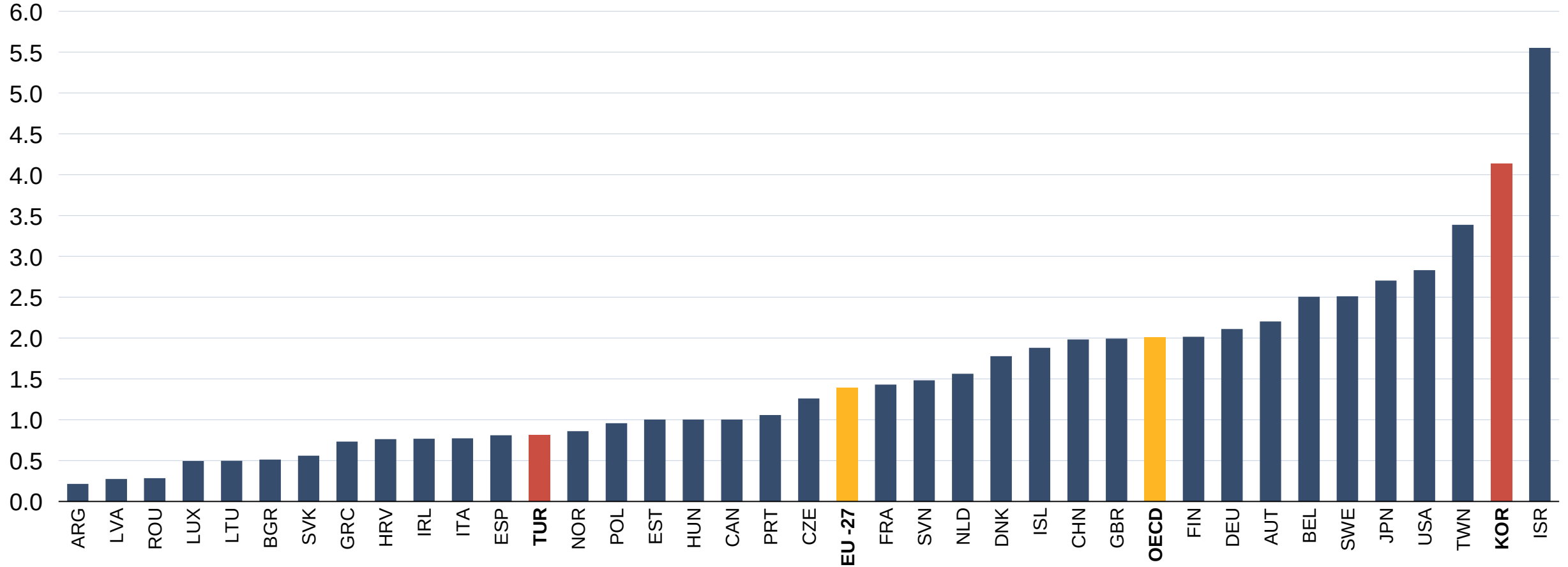
Verimlilik (Çalışan başına katma değer)

Ortalama Büyük
Orta Küçük
Mikro

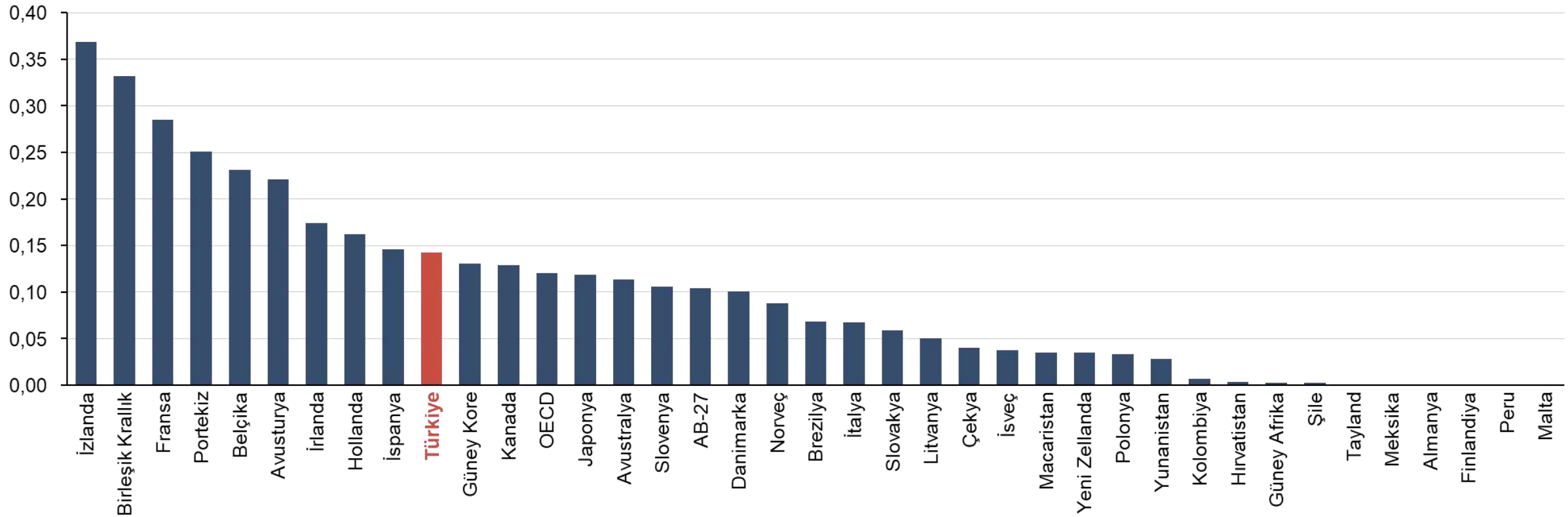
Özel sektör Ar-Ge harcamaları, yıllar içerisindeki değişime rağmen, hala yetersiz

Özel Sektör Ar-Ge harcamaları, GSYH'den alınan pay, % 2022

Fakat Ar-Ge vergi teşviklerimiz OECD ortalamasının üzerinde

Ar-Ge vergi teşvikleri kanalıyla sağlanan kamu desteklerinin GSYH'deki payı, %, 2021

Dünyada en fazla Ar-Ge harcaması yapan 2000 şirket arasına Türkiye'den giren şirket sayısı son 10 yılda 6'ya ulaşmıştı fakat 2023'te listede sadece 1 şirket kaldı

Dünyada en yüksek Ar-Ge harcaması yapan ilk 2000 şirket, milyon Euro, 2023

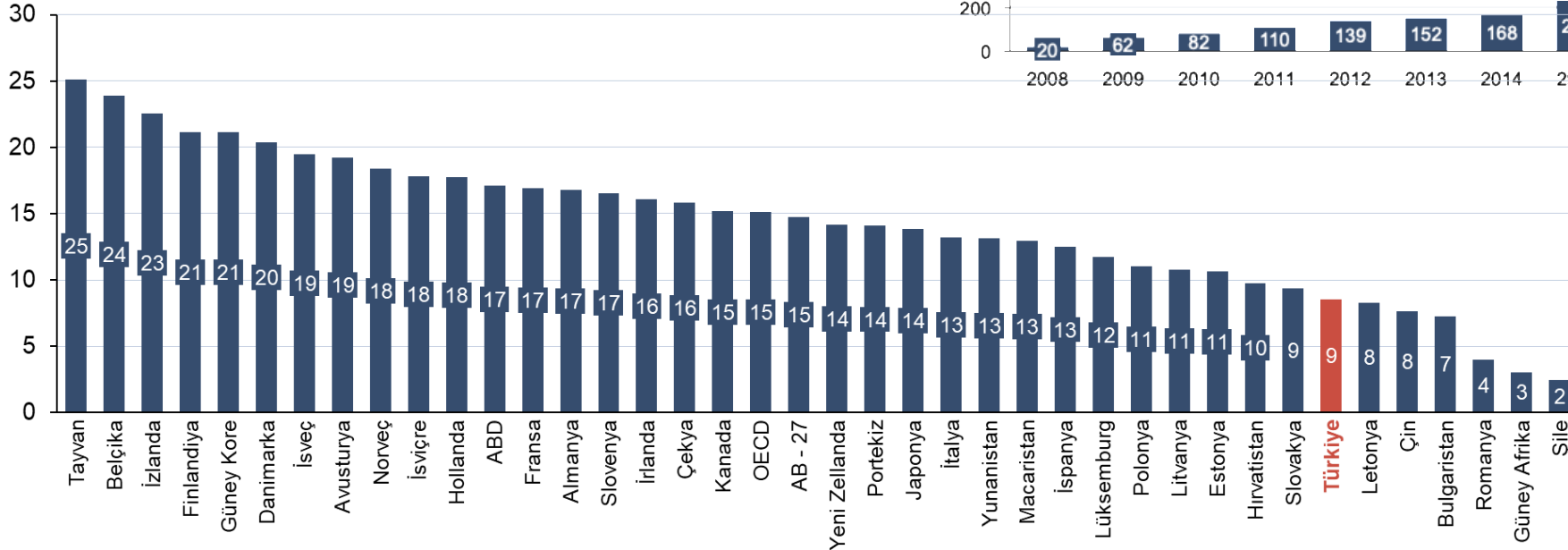
Sıralama	Şirket	Ülke	Ar-Ge Harcaması (€ milyon)
1	ALPHABET	ABD	39804,2
2	META	ABD	33229,2
3	APPLE	ABD	27242,5
4	MICROSOFT	ABD	26873,7
5	VOLKSWAGEN	Almanya	21779,0
6	HUAWEI INVESTMENT & HOLDING	Çin	19939,2
7	SAMSUNG ELECTRONICS	Güney Kore	19890,5
8	INTEL	ABD	14612,5
9	ROCHE	İsviçre	14225,6
10	JOHNSON & JOHNSON	ABD	13972,3
11	MERCK US	ABD	11703,9
12	MERCEDES-BENZ	Almanya	9980,0
13	PFIZER	ABD	9633,0
14	ASTRAZENECA	İngiltere	9502,8
15	GENERAL MOTORS	ABD	9015,6
16	ELI LILLY	ABD	8481,4
17	BRISTOL-MYERS SQUIBB	ABD	8384,5
18	ORACLE	ABD	8118,6
19	TENCENT	Çin	8117,6
20	NOVARTIS	İsviçre	8070,3
21	QUALCOMM	ABD	8030,2
22	NVIDIA	ABD	7900,0
23	BMW	Almanya	7755,0
24	ROBERT BOSCH	Almanya	7564,0
25	STELLANTIS	Hollanda	7484,0
26	FORD MOTOR	ABD	7467,4
27	TOYOTA MOTOR	Japonya	7353,2
28	CISCO SYSTEMS	ABD	6876,4
29	SANOFI	Fransa	6728,0
30	ALIBABA GROUP HOLDING	Çin	6620,0
738	ASELSAN ELEKTRONİK SANAYİ VE TİC	Türkiye	263,7

İlk 2000 şirket arasında yer alan Türkiye şirketleri, 2003-2023

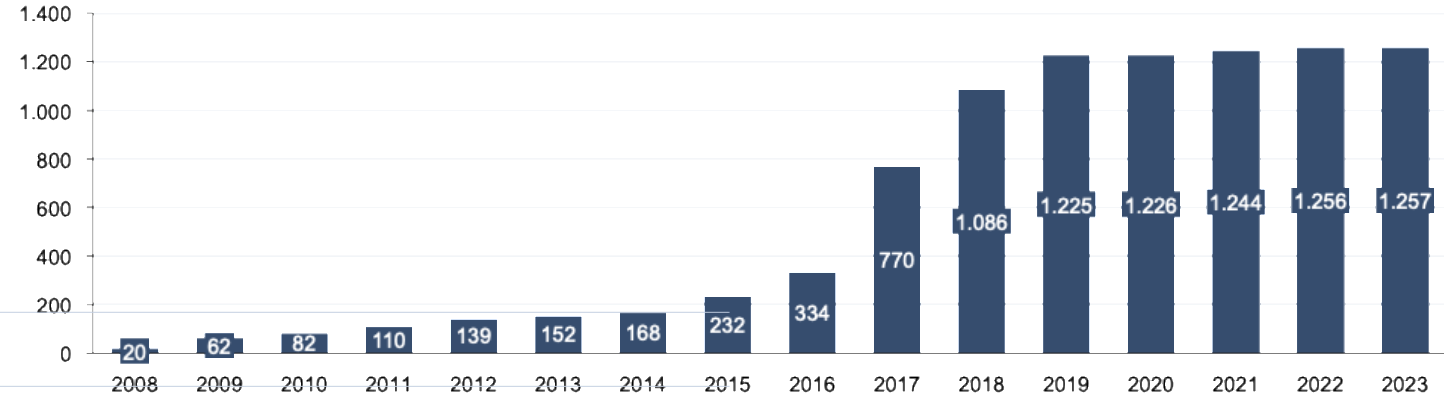
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ASELSAN	ARCELIK	ARCELIK	ARCELIK	ARCELIK	ARCELIK	ARCELIK	ARCELIK	FORD	ASELSAN	ASELSAN
FORD	ASELSAN	ASELSAN	ASELSAN	ASELSAN	ASELSAN	ASELSAN	ASELSAN	KOC	FORD	
KOC	FORD	FORD	FORD	FORD	FORD	FORD	FORD	TUSAS	KOC	
TOFAS	KOC	KOC	KOC	KOC	KOC	KOC	KOC		TUSAS	
VESTEL	TOFAS	TOFAS	TOFAS			TOFAS	TOFAS			
	VESTEL					TUSAS	TUSAS			

Ar-Ge merkezlerinin sayısı dikkat çekici şekilde artarken, Ar-Ge personeli sayımız hala yetersiz

OECD ülkelerinde 1000 istihdam başına düşen Ar-Ge personeli, 2021

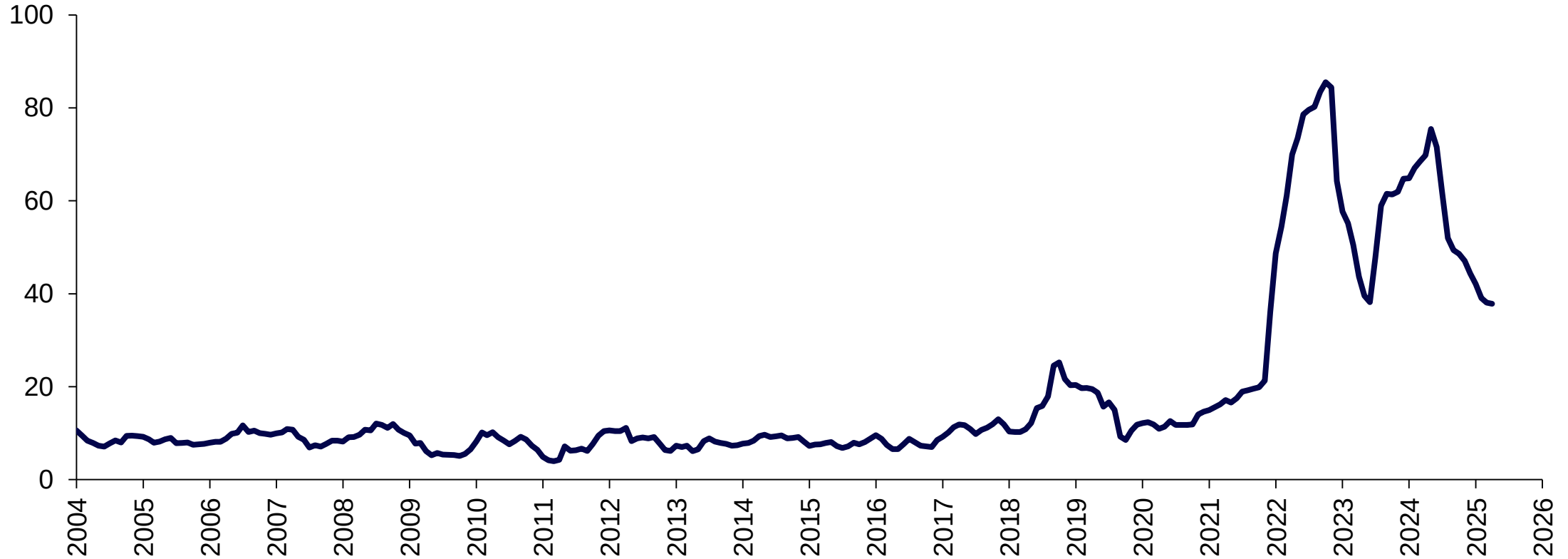

Türkiye'deki Ar-Ge merkezleri sayısı, 2008-2023

Enflasyon problemi varlığını hissettiriyor...

Yıllık Enflasyon, %

Kocaeli'nin ihracat çeşitliliği arttı

2002'den 2024'e makine, kimyasal, elektronik ve taşıt sektörlerinin ihracattaki payı 32,1'den 41,9'a çıkmıştır

Kocaeli'nin sektörlere göre ihracat kompozisyonu

2002

1.2 M ABD Doları

2015

7.4 M ABD Doları

2024

13 M ABD Doları

Kocaeli'nin ihracatında Avrupa ağırlıklı

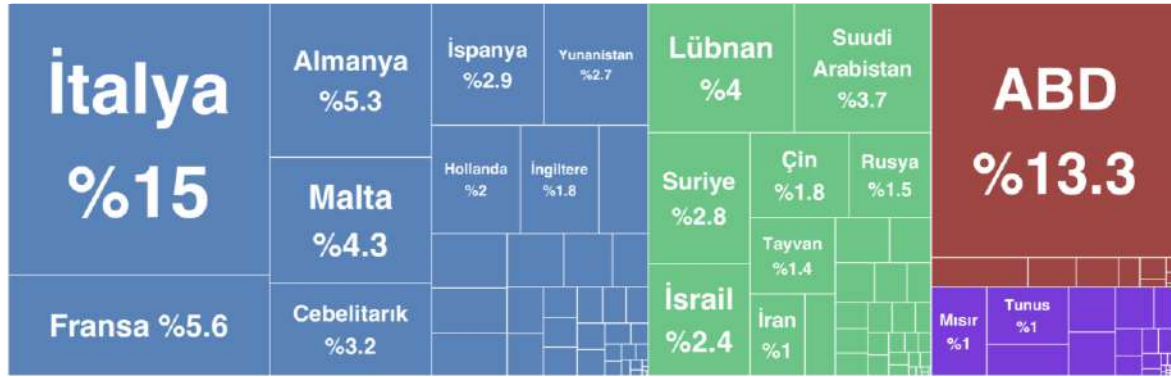
Asya ülkelerinin ithalattaki payı 2002 yılında 21,2 iken 2024'te 55,4'e çıkmıştır.

Kocaeli'nin ülkelere göre ihracat kompozisyonu

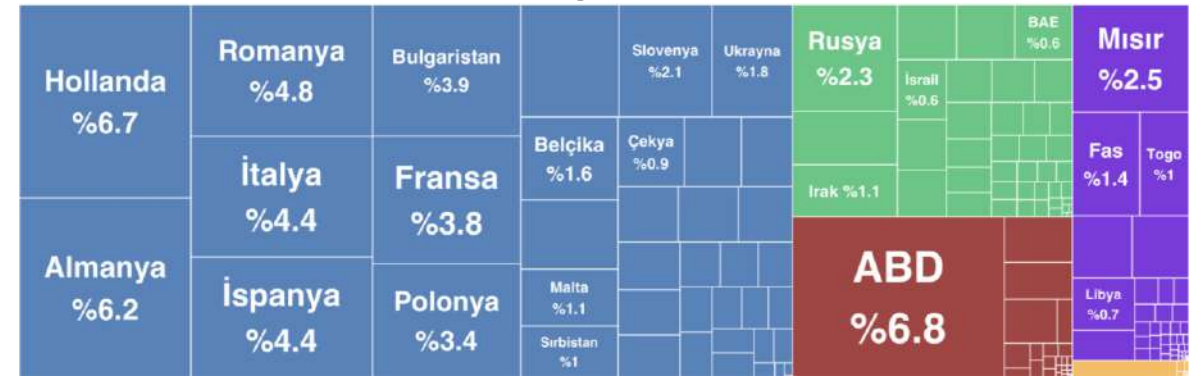
2002

2024

İhracat

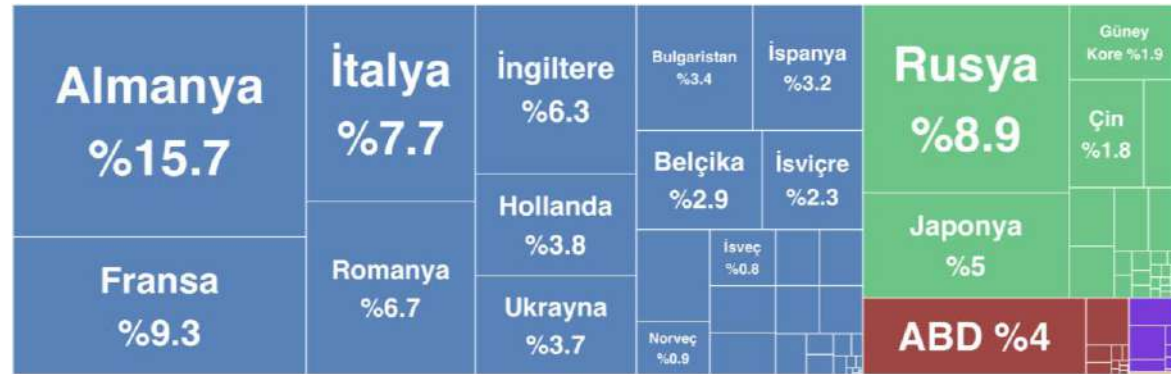

1.1 M ABD Doları

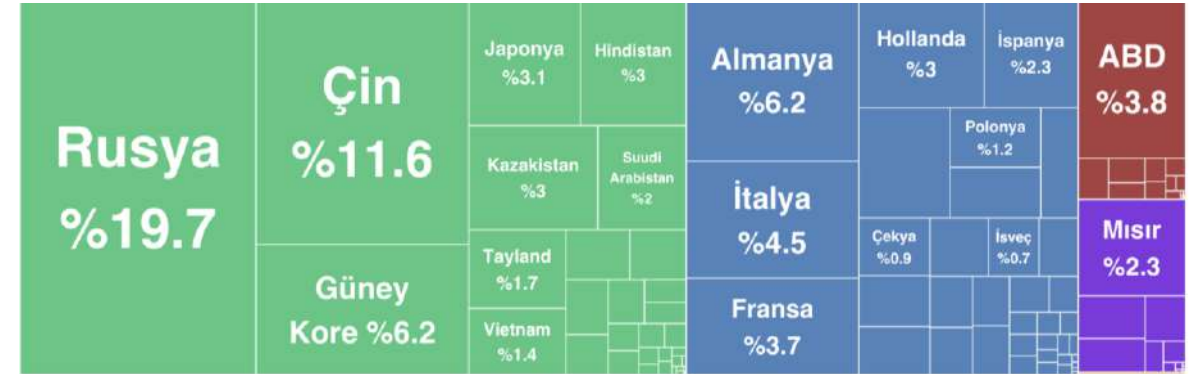

11.4 M ABD Doları

İthalat

1.1 M ABD Doları

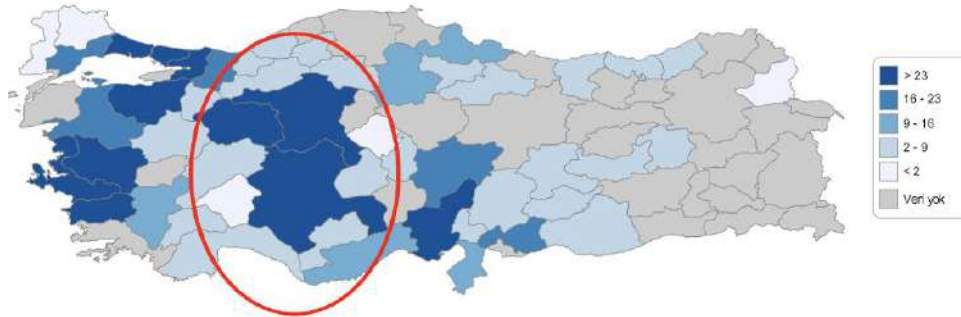

16.3 B ABD Doları

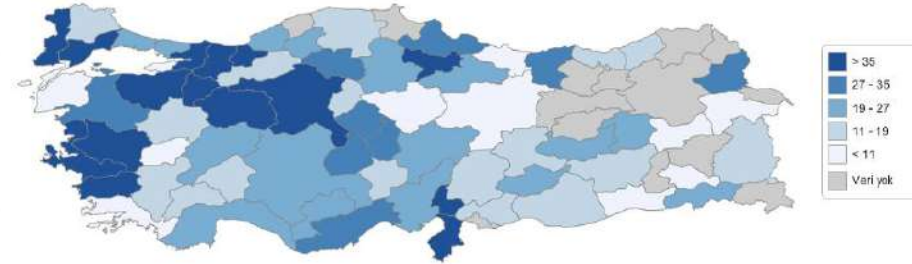
Teknolojik sıçrama için makine sektörü altyapısı önemli

Makine imalatı sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin bölgesel dağılımı (2014)

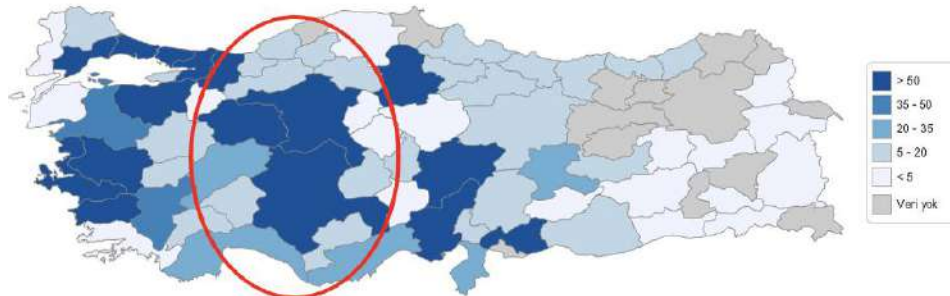
20'den fazla çalışanı olan makine üreticisi sayısına göre bölgesel dağılımı

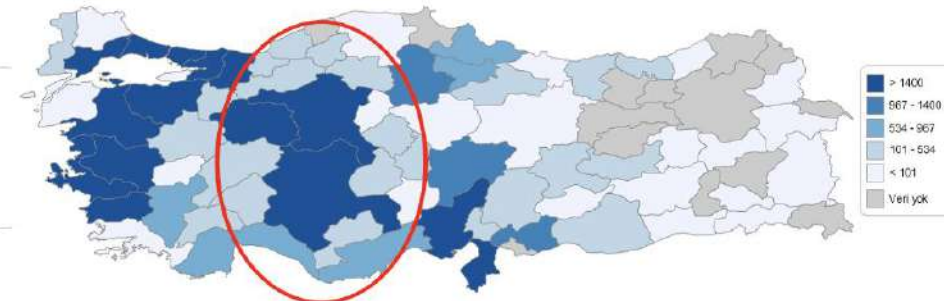
Makine üreticilerinde ortalama çalışan sayısına göre bölgesel dağılım

Makine üreticilerinin sayısına göre bölgesel dağılımı

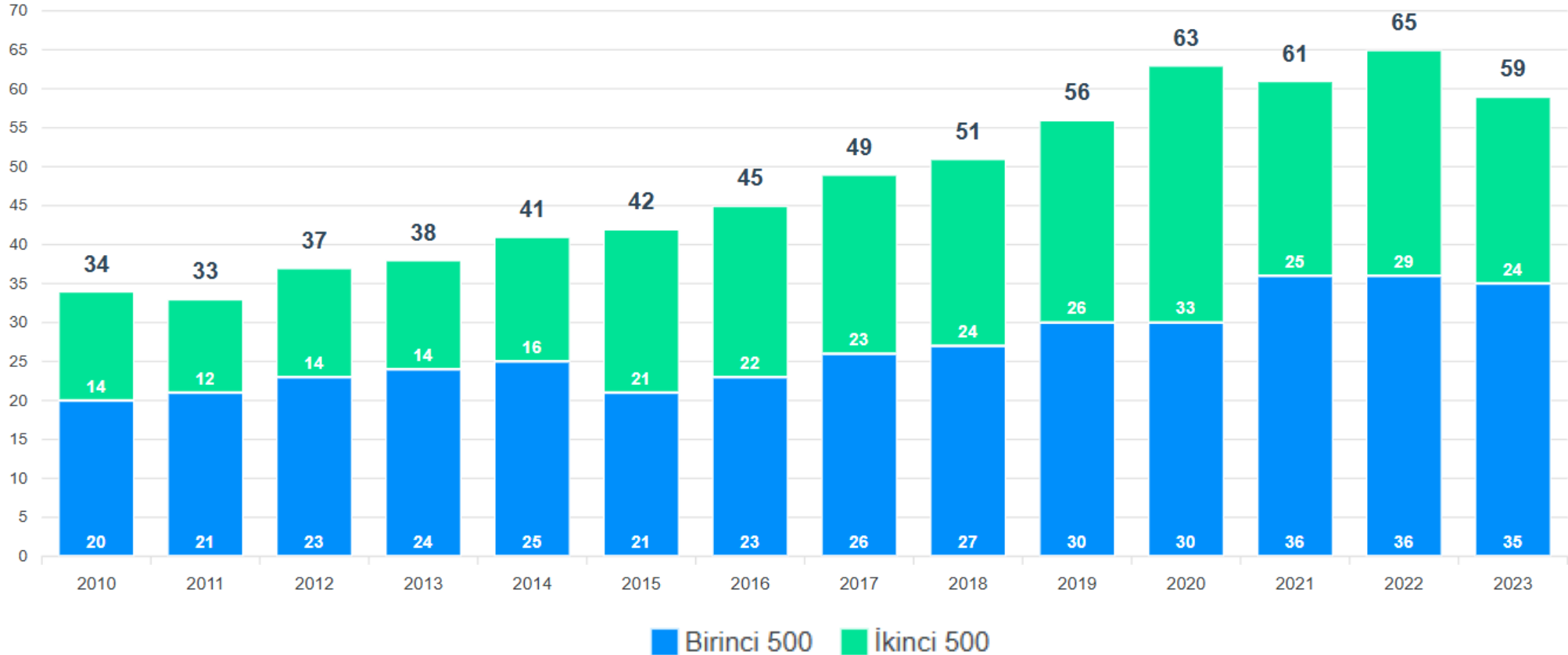

Makine imalatında çalışanların sayısına göre bölgesel dağılımı

Kocaeli'nde imalat sanayi firma sayısı 2010'dan bu yana iki katına çıktı

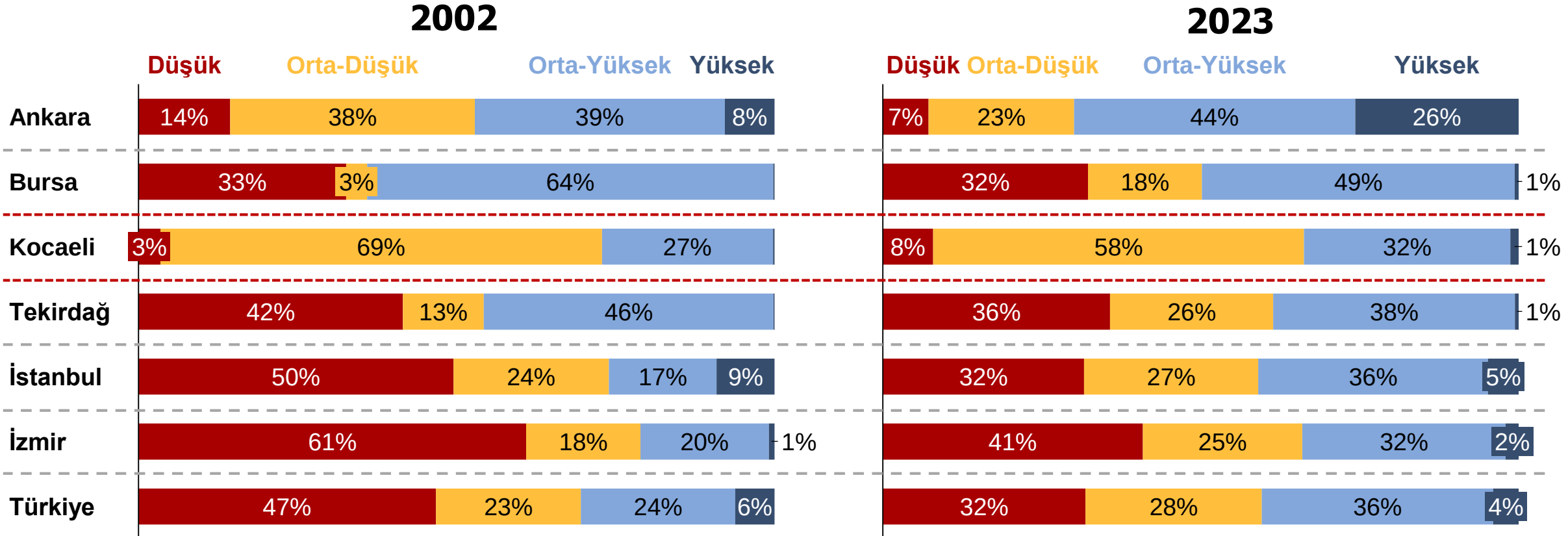
Kocaeli'nin İSO 1000'ndeki firma sayısı, 2010-2023

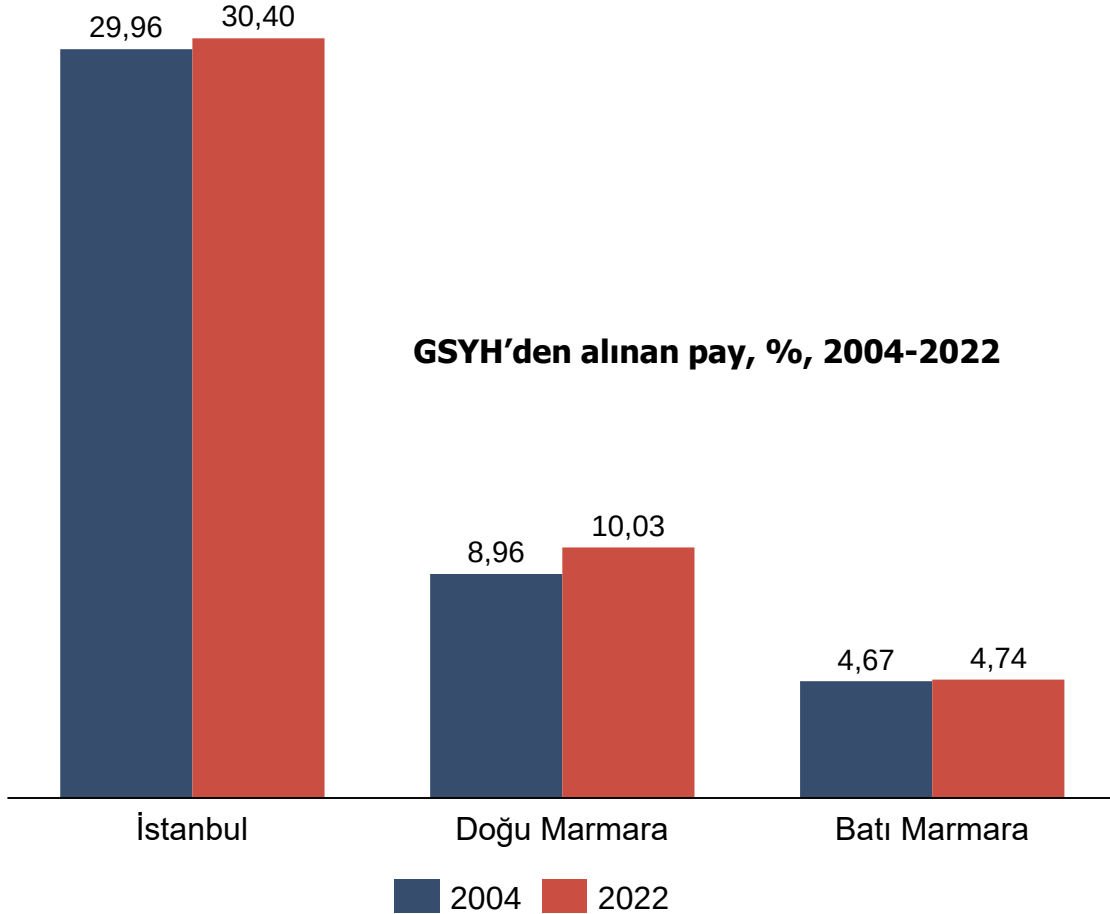
Son 20 yılda Kocaeli'nin orta-yüksek teknoloji ihracatı artmış durumda

Ancak yüksek teknoloji ihtacatına henüz geçilebilmiş değil

İllerin teknoloji seviyesine göre ihracatı, %, 2002-2023

Kocaeli startup ekosisteminde 4. sırada

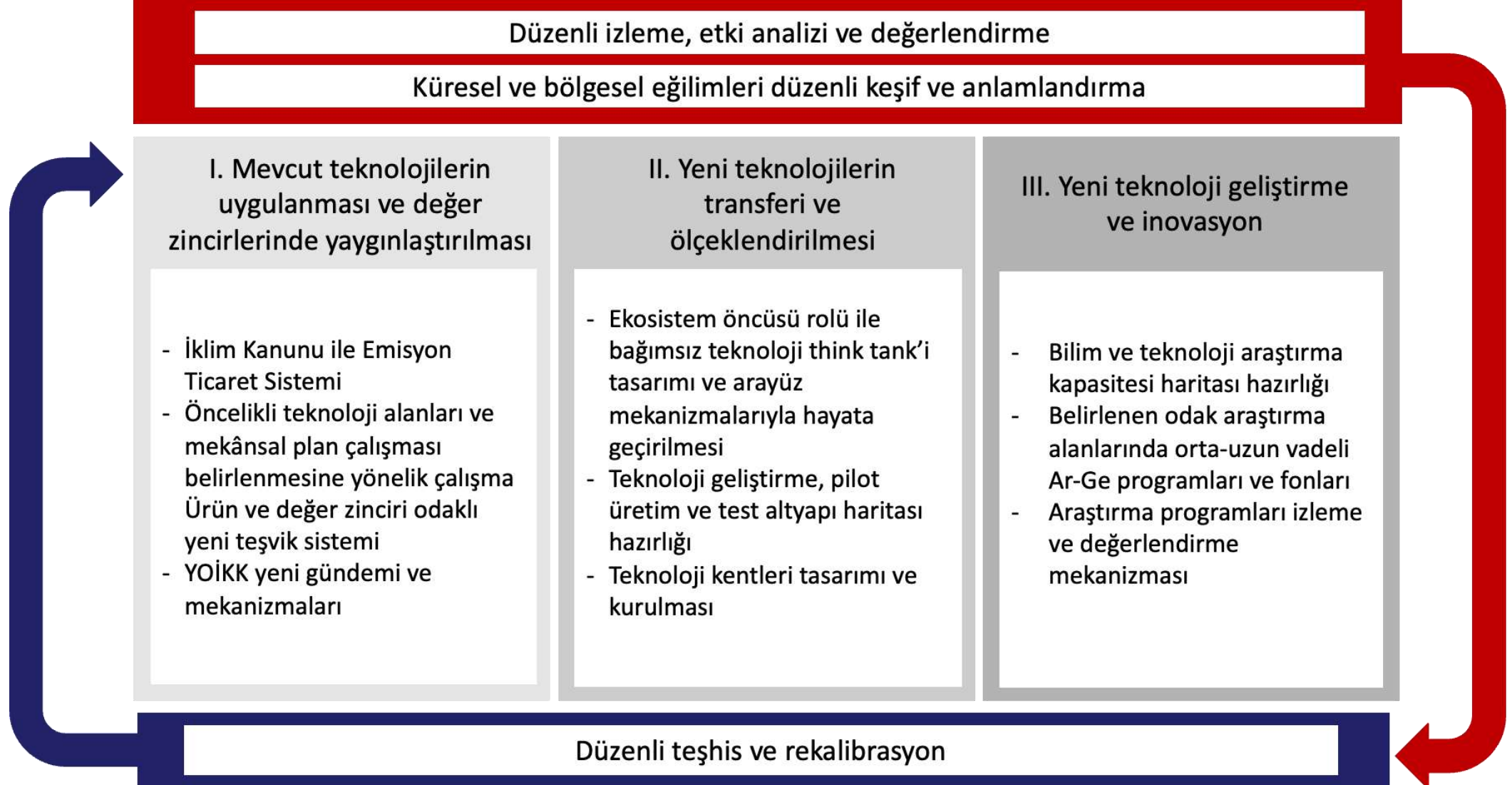
- Kocaeli'nin GSYH'den aldığı pay 4,07'dir.
- Ar-Ge Merkezi olan toplam 1.330 adet şirketin 138 tanesi Kocaeli'ndedir.
- Kocaeli startup yatırımlarında 4. sıradadır
- Bugüne kadar 600 tane kurulmuştur, 500 kadarı canlı durumdadır. İstanbul, Ankara ve İzmir sıralamasında üçüncülüğü zorlamaktadır.

Yüksek teknolojili ihracat hedefi, nasıl bir yaklaşım ile mümkün olabilir?

Küresel ve bölgesel eğilimlerin ve fırsat alanlarının farkında olan teknoloji ve mekan odaklı akıllı uzmanlaşma yaklaşımı

Yeni teknolojilerle dönüşüm sürecinde farklı fazlara yönelik öncelikli uygulama adımları neler olabilir?

Sonuç yerine

- Türkiye'nin güçlü bir sanayi politikası çerçevesine ihtiyacı var
  - ➔ Yalnız yüksek teknoloji sektörleri değil sanayii artık yeni teknolojilerden bağımsız düşünmek mümkün değil
- Türkiye, son 30 yılda ihracat sepetini çeşitlendirerek küresel değer zincirlerine entegre oldu.
  - ➔ Şimdi akıllı uzmanlaşma zamanı: Teknoloji ve mekan odaklı akıllı uzmanlaşma
  - ➔ Türkiye-AB ilişkisi üzerine teknoloji odaklı düşünmenin tam zamanı
- Kocaeli yeni sanayi politikası içinde nasıl bir rol üstlenebilir: Değişimin ne odağı?
  - ➔ Think tank with labs için pilot: TÜBİTAK MAM Lab altyapısı için birebir ve Kocaeli de
  - ➔ Teknoloji odaklı mekânsal planlama için pilot aday : Haritalama gereği
  - ➔ Çekirdek teknoloji bölgesi (Core Technology Zone) olarak Kocaeli'ni tanımlamak
    - Yan sanayii de içeren ekosistemin varlığı
  - ➔ Değer zincirlerinde teknolojik dönüşüm ve verimlilik artışı
    - Otomotiv?
    - Kimya?
    - Başka????